

SPRAWOZDANIE
ZA ROK SZKOLNY

1904

| 2 egzemplarze |

ZD16

SPRAWOZDANIE
DYREKCYI C. K. GIMNAZYUM

W BOCHNI

ZA ROK SZKOLNY

1904.

TREŚĆ:

De gloriae cupidine a Romanis poetis expressa. Scripsit Stephanus Brablec.
Wiadomości szkolne.

KRAKOW.

NAKŁADEM FUNDUSZU NAUKOWEGO.

W DRUKARNI W. L. ANCZYCA I SPOŁKI.

1904.

De gloriae cupidine a Romanis poetis expressa.

»Omnes mortales sese laudatier optant«.
(*Ennius [Augustinus de trin. XIII b.]*).

Antiquissimis temporibus Romani rem publicam plurimi faciebant, cui non modo pecuniam sed etiam vitam sanguinemque profundere haud dubitarunt. Nec vero laudationes tumidae lapidibus incisae legebantur, quae immortalitati vita defunctum traderent. Sed iam saeculo a. Ch. n. tertio Scipionum gens Graecorum morem secuta atque imitata prima elogiis praeclara maiorum facinora posteris prodere curabat, ne eadem in oblivionem adducerentur, quae tamen elogia initio non tumida essent. Sed iam progrediente tempore Romae cupido apparet, ut cuiusque optimi nomen in ore esset omnium. Ante omnes vero poëtae etiamsi opera eorum non magni essent pretii immortalitatis sibi conciliandae cupidine implebantur.

Dolendum vero est, quod M. Tullii Ciceronis libellus, qui »de gloria« antiquorum in universum agit, ad nostra non pervenerit tempora.

Ex particulis tamen superstitibus apparet Ciceronem de definitionibus et significationibus gloriae ¹⁾, et id, quod verisimile est, de variis gloriae generibus latius disputasse ibique multa exempla protulisse virorum, qui gloriae serviverint, cf Gell. XV. 6:

In libro M. Tulli, qui est secundus de gloria, manifestus error est non magnae rei, quem errorem esse possit cognoscere non aliquis eruditorum, sed qui tantum legerit Ὁμήρου τὸ »η« (89—91). Quam ob rem non tam id mirabamur, errasse in ea re M. Tullium, quam non

¹⁾ Cf. Hieronym comment. ad Galat. III. 5. T. VII. p. 515 Csq. Quantas habeat definitiones et significationes gloria, et philosophorum innumerabiles libri et Ciceronis duo volumina, quae de gloria scripsit, iudicio sunt.

esse animadversum hoc postea correctumque vel ab ipso vel a Tironem liberto eius. Ita enim scriptum in eo libro est: Apud eundem poetam Ajax cum Hectore congregiendi causa agit, ut sepeliatur, si sit forte victus, declaratque se velle, ut suum tumulum multis etiam post saeculis praetereuntes sic loquantur:

Hic situs est vitae iam pridem lumina linquens,
 Qui quondam Hectoreo percussus concidit ense
 Fabitur haec aliquis, mea semper gloria vivet¹⁾.

Cum igitur Ciceronis liber de gloria nobis desit, operae pretium fore iudicamus, si perscrutemur, quomodo poetis Romanorum in universum, nec non poetis latinis litterarum renatarum curae fuerit, ut nomen suum immortalitati commendarent.

Equidem putaverim eius cupidinis formam Romanorum propriam esse et singularem. Omnium enim nationum poetas ad gloriam niti satis constat, sed nusquam alibi luculentissima et frequentissima verba, quae ad futuram spectant gloriam, expressa inveniri nisi apud Romanos. Non vehementer tamen erraverit, qui Romanis Graecos gloriae exempla proposuisse ad imitandum putaret. Cuius rei insigne documentum invenimus apud poetas epicorum²⁾, ut alios praetermittam, nec non apud lyricos cf. Solon 6. (13) 1—4).

Μνημοσύνης καὶ Ζητὸς Ὀλυμπίου ἀγλαὰ τέκνα,
 Μοῦσαι Πιερίδες, κλύτε μοι εὐχομένῳ
 ὄλβον μοι πρὸς θεῶν μακάρων δότε καὶ πρὸς ἀπάντων
 ἀνθρώπων αἰεὶ δόξαν ἔχειν ἀγαθήν.

idem 14 (36) 1—5:

Συμπαρτυροίη ταῦτ' ἂν ἐν Δίχης θρόνῳ
 μήτηρ μεγίστη δαιμόνων Ὀλυμπίων
 ἄριστα, Γῆ μέλαινα, τῆς ἐγὼ ποτε
 ὄρους ἀνείλον πολλαγῆ πεπηγότας
 πρόσθεν δὲ δουλεύουσα, νῦν ἐλευθέρα.

Theog. 195 —

Σοὶ μὲν ἐγὼ πτέρ' ἔδωκα, σὺν οἷς ἐπ' ἀπείρονα πόντον
 πωτήσῃ καὶ γῆν πᾶσαν ἀειράμενος
 ῥηϊδίως· θοίνης δὲ καὶ εἰλαπίνῃσι παρέσση
 ἐν πάσαις, πολλῶν κείμενος ἐν στόμασιν.
 Καὶ σε σὺν ἀλλήλοισι λιγυφθόγγοις νέοι ἄνδρες
 ἐν κόμοις ἐρατοῖς καλά τε καὶ λιγέα

¹⁾ Huius autem sententiae versus, quos Cicero in linguam latinam vertit, non Ajax apud Homerum dicit neque Ajax agit, ut sepeliatur, sed Hector dicit et Hector de sepultura agit, prius quam sciat, an Ajax secum depugnandi causa congressurus sit. (Cf. M. T. Ciceronis Scripta quae manserunt omnia recognovit C. F. W. Mueller partis IV. vol. III. p. 331—332.)

²⁾ Hesiod Theog. 1sq.

ἄσσονται· καὶ ὅταν δνοφερῆς ὑπὸ κεύθεσι γαίης
βῆς πολυκυκύτους εἰς Ἄϊδαο δόμους.
οὐδὲ τότε οὐδὲ θανῶν ἀπολείς κλέος, ἀλλὰ μελήσεις
ἄφθιτον ἀνδρώποις αἰὲν ἔχων ὄνομα,
Κύρνε, καθ' Ἑλλάδα γῆν στρωφόμενος ἦδ' ἀνά νήσους,
ἰγθυόεντα περῶν πόντον ἐπ' ἀτρούγετον,
οὐχ ἵπποις ἢ νηυσὶν ἐφήμενος· ἀλλὰ σε πέμψει
ἀγλαὰ Μουσάων δῶρα ἰοστεφάνων
πᾶσι γάρ, οἷσι μέμηλε, καὶ ἔσσομένοισιν ἀοιδῆ
ἔσση ὁμῶς, ὄφρ' ἂν ᾗ γῆ τε καὶ ἡέλιος·
αὐτὰρ ἐγὼν ὀλίγησ παρὰ σεῦ οὐ τυγχάνω αἰδοῦς,
ἀλλ' ὥσπερ μικρὸν παῖδα λόγοις μ' ἀπατάς.

Quem inter lyricos Graecorum maximum fuisse vatem omnes consentiunt, Pindarus, pervenisse in Musarum tutelam profitetur (Cf. Ol. 1. 111—112):

ἔμοι μὲν ὄν
Μοῖσα καρτερώτατον βέλος ἀλκᾶ τρέφει

ibid. 115—116:

ἐμέ τε τοσσάδε νικαφόροις
ὀμιλεῖν πρᾶφαντον σοφία καθ' Ἑλλανας ἐόντα παντᾶ.

Nec minus diserte testatur locus, poetae non dubium fuisse, quin ingenio eximio fuerit praeditus (Ol. 6. 1—7).

Χρυσείας ὑποστάσαντες εὐτειγεί προθύρῳ θαλάμου
κίονας, ὡς ὅτε θαητὸν μέγαρον,
πᾶξομεν ἀρχομένου δ' ἔργου πρόσωπον
γρῆ θεμεν τηλαυγές· εἰ γ' εἴη μὲν Ὀλυμπιονίκας,
βωμῶ τε μαντείῳ ταμίας Διὸς ἐν Πίσᾳ,
συνοικιστήρ τε τᾶν κλεινᾶν Συρακοσσᾶν· τίνα κεν φύγοι ὕμνον
κεῖνος ἀνὴρ, ἐπικύρσαις ἀφθόνων ἀστῶν ἐν ἡμερταῖς ἀοιδαῖς;

nec non ibid. 103—105:

δέσποτα ποντόμεδον, εὐθὺν δὲ πλόον καμάτων
ἐκτὸς ἐόντα δίδοι, χρυσαλακάτιο πόσις
Ἄμφιτρίτας, ἐμῶν δὲ δέξ' ὕμνων εὐτερπὲς ἀνθος.

Iam quidem apud nonnullos Alexandrinae aetatis poetas gloriae cupidinis vestigia inquisivi, ut proferam Theocritum, cuius opinione nihil exoptatius, nihil praeclarius quam posteritatis cum laude memoria quae nisi poetarum studio accedente comparari nequeat. (Cf. Theocrit. XVI. 48):

Τίς δ' ἂν ἀριστῆας Λυκίων ποτέ, τίς κομόωντας
Πριαμίδας; ἢ θῆλυν ἀπὸ χροιάς Κύννον ἔγνων,
Εἰ μὴ φυλόπιδας προτέρων ὕμνησαν ἀοιδοί;
Οὐδ' Ὀδυσσεύς, ἑκατὸν τε καὶ εἵκατι μῆνας ἀλαθεῖς
.....
.....

Δηναϊὸν κλέος ἔσγεν· ἐσιγάθη δ' ὁ συφορβὸς
Ἐΰμαιος, καὶ βουστὶ Φιλοΐτιος ἀμφ' ἀγελαΐαις
Ἔργον ἔγων, αὐτὸς τε περίσπλαγγνος Λαέρτας
Εἰ μὴ σφᾶς ὄνασαν Ἰάονος ἀνδρὸς αἰοδαί.
Ἐκ Μοισᾶν ἀγαθὸν κλέος ἔργεται ἀνθρώποισιν.

ibid. v. 97. Hieronis tyranni famam per omnem terrarum orbem illustrem fore auguratur:

Ἐψηλὸν δ' Ἰέρωνι κλέος φορέοιεν αἰοδοὶ
Καὶ πόντου Σκυθικοῦ πέραν, καὶ ὅπη πλατὺ τεῖχος
Ἄσφάλτω δῆσασα Σεμίραμις ἐμβασίλευεν.
Εἷς μὲν ἐγὼν, πολλοὺς δὲ Διὸς φιλέοντι καὶ ἄλλους
Θυγατέρες, τοῖς πᾶσι μέλει Σικελᾶν Ἀρέθοισαν
Ἵμνεῖν σὺν λαοῖσι, καὶ ἀλγμητᾶν Ἰέρωνα.

Ex eis, quae supra enarravimus, dilucide apparet etiam poetas Graecorum post mortem nobilitari voluisse, quorum vota cum Romanis nullo modo comparari posse.

Quid igitur impulit Romanos, ut laudem futuram appetentissime quaerent? Omnium primum Augustus imperator, mea quidem opinione, propensa fuit voluntate in poetas eosque protegebat. Quo factum est, ut fiducia viribusque suis freti, cum cives potentissimi imperii esse intellexerint, ut vero eis, quas habebant condicionibus contenti vitam iucundam vivebant, ita etiam summopere gloriam persequerentur, quod minime mirum »sanctis« illis vatibus fuit. Quae, si quis tempora cum illis Hieronis Syracusarum tyranni, cuius benignitate fruebantur Pindarus, Simonides, Bacchylides, comparare ausit, non ita longe abhorrebit a veritate. Ideo apud Pindarum saepius quam apud alios eiusmodi gloriae vestigia investigamus simili modo ac apud Theocritum, quem Ptolomaeus rex maxime tuebatur.

Poetarum antiquorum etiam consuetudo erat potissima, ut pulchras locutiones et sententias quodammodo furarentur et in usum converterent suum. Qui mos eo praecipue firmabatur, quod apud antiquos nullum movebat scrupulum quasi ex patenti omnibus horreo sententias aptas in suos transferre libellos¹⁾. Quo factum est, ut poetae saepissime iisdem verbis usi insolenter gloriarentur²⁾.

Praeterea paucis attingere necesse est in appetenda laude poetarum artis rhetoricae vestigia quaedam apud nonnullos poetas detegi posse. Cf. Ovid. Am. I. XV. 35—36.

. mihi flavus Apollo
Pocula Castalia plena ministrat aqua«.

¹⁾ Quam quaestionem optime tractavit Zingerle, Ovid und sein Verhältniss zu den Vorgängern und gleichzeitigen römischen Dichtern II. 116.

²⁾ Cf. Horat. Carm. III. 30., Ovid. Metamorph. XV. 871. Propert. III. 2. 17.

ibid. v. 41—42:

»Ergo etiam cum me supremus adederit ignis
Vivam, parsque mei multa superstes erit«.

Am. II. 1. 3 sq.

»Atque aliquis iuvenum, quo nunc ego saucius arcu
Agnoscat flammae conscia signa suae
Miratusque diu quo dicat ab iudice doctus
Composuit casus iste poeta meos«.

Tibull. El. I. 4. 79—80:

»tempus erit, cum me Veneris praecepta ferentem
deducat iuvenum sedula turba senem«.

id. El. V. 3. 55—56:

»Sed me quod facilis tenero sum semper Amore
Ipsa Venus campos ducet in Elysios«

Quantopere vero Romani poetae, imprimis, qui Augustea aetate vixerunt gloriam affectarint, pro argumento posui verba ex scriptis eorum delibata. Cuius cupidinis primordia iam apud Qu. Ennium reperiuntur. Hos enim versus:

»Enni poeta salve, qui mortalibus versus propinas flammeos me dullitus« ad se ipsum refert poeta, cui persuasum sit neminem esse quin se poetam magnum habeat.

Quapropter non solum verbo »salve« se salutatur, sed etiam »poeta« addit, quod vocabulum Graecanicum, celebrem, clarum magnum apud Graecos auctorem significat, dum Romae sub idem fere tempus scriptores »scribae« appellantur, quod eis minimo erat honori. Praeterea cum »flammeos versus medullitus« se pangere exprimit, venit lectori in mentem Ennium se ipsum putare vatem spiritu divino tactum. Quin etiam poetam se habuit Ennius, qui in Homeri locum successerit; ineunte enim poemate, cui »Annales« inscribuntur Homeri animam in suum corpus venisse¹⁾ secundum Pythagorae dogma admonet:

»scripsere alii rem
Vorsibus, quos olim Faunei vatesque canebant
Cum neque musarum scopulos quisquam superarat
Nec dicti studiosus erat«.

Ceterum non pauca habemus exempla, quae luculentissime certam firmamque aeternae gloriae Ennii spem demonstrant.

In epigrammate eius quodam legimus:

»Aspicite o cives, senis Ennii imaginis formam
Hic vestrum panxit maxima facta patrum.

¹⁾ Cf. Porphyrio in Hor. Ep. II. 1. 50, Sch. in Persii sat. prol. 2.

Nemo me lacrumis decoret nec funera fletu
Faxit, cur? Volito vivus per ora virum.

Itaque poeta neque lacrimas neque fletus poscit, cum persuasum sibi habeat fore, ut carmina sua semper recitentur et legantur. Gloriam autem mercedem ante omnes ex eis quaerit, quorum patres famam illustrem sibi debeant¹⁾. Hic proferam etiam Annalium versus, quos ferè omnes cum Graecae tum Romanae antiquitatis auctores aliis repetunt verbis:

»Latos per populos terrasque poemata nostra
Clara cluebunt.

Valerius Catullus sine illa superbia, quae posteros poetas invaserat prooëmio libello suo adiuncto nimium modeste canit:

»Quare habe tibi, quidquid hoc libelli
Quaecumque, quod, o patrona virgo,
Plus uno maneat perenne saeculo» I. 8 squ.

Flavium amicum his alloquitur:

»Quare quidquid habes boni malique
Dic nobis: volo te ac tuos amores
Ad caelum lepido vocare versu.

Adde quod in ipsa calce 69. carminis poëta Acilio cuidam immortalitatem vaticinatur:

»Hoc tibi, quo potui, confectum carmine munus
Pro multis, Acili, redditur officiis
Ne vestrum scabra tangat rubigine nomen
Haec atque illa dies atque alia atque alia»

Poetarum, qui Augustea aetate carmina composuerunt, Horatius, quantopere gloriam spectaverit, quicumque eius carmina diligentius perlegerit, saepissime animadvertet. Qui quidem cum indolem poeticam deorum donum, antiquorum opiniones respiciens putaverit, poetam deorum tutela atque benignitate semper frui pro certo habuit, cf. Carm. I. 17. 13. squ.

»Di me tuentur, dis pietas mea
Et Musa cordist.

Alio loco, Grosphi fortuna viri ditissimi, cum sua comparata, se multo feliciorum vivere iudicat, quod sit contentus parvis ruribus spirituque subtili:

. . . »mihi parva rura et
Spiritus Graiae teuem Camenae
Parca non mendax dedit et malignum
Spernere volgus» Carm. II. 16. 37 squ.

¹⁾ Cf. Cic. Tusc. I. 15. 34

His igitur ingenii artibus praeditus magnas non appetit opes; nihil enim aliud, quam fides ingeniumque poetae effecerunt, ut cum eo Maecenas artissimo amicitiae quasi vinculo quodam se coniunxerit et aequae divites atque potentes homines eum pauperem petiverint, quod his exprimit:

»At fides et ingeni
Benigna venast pauperemque dives
Me petit; nihil supra
Deos lacesso nec potentem amicum
Largiora flagito,
Satis beatus unicis Sabinis«. Carm. II. 18. 9. squ.

Si igitur Horatius aliique tunc temporis poetae, quos mox disputatione mea sum amplexurus, Musarum donum tanti faciebant, minime mirandum est, viros poetica quadam indole praeditos magnam gloriam diuturnamque memoriam nominis sui relinquere studuisse. Quae tamen cupido crescente operum multitudine, quae scilicet populo placebant, in dies magis augebatur. Quo factum est, ut initio eorum vitae, quam dicimus, litterariae, vota illa audacia non inveniamus, immo vero pleraque opera quodammodo reprehendi legamus.

Hic liceat proferre ipsius Horatii verba, quibus usus est, cum se ad litteras carminaque scribenda contulisset:

»Sunt, quibus in satira videor nimis acer et ultra
Legem tendere opus, sine nervis altera, quidquid
Compositi pars esse putat similesque meorum
Mille die versus deduci posse«. Serm. II. 1. 1. squ.

Inde etiam Carm. IV. 3. 13—24, rectissime poeta commonet vatem Romanorum Musas se facere esse dignatas, quibus solis laudem poeticam debeat:

»Romae, principis urbium,
dignatur suboles inter amabilis
vatum ponere me choros,
et iam dente minus mordeor invido«

v. 21—24 ibidem:

»totum muneris hoc tuist,
quod monstror digito praetereuntium
Romanae fidicen lyrae;
quod spiro et placeo, si placeo tuum est«.

Mox tamen, quo magis populo placebat, eo saepius poetam plausum popularem quaesivisse apparet, quamvis id ipse negare videatur. Carmine initio primi libri posito ipsique Maecenati inscripto Horatius alios aliis studiis trahi se ipsum vero in una poesi posuisse ambitionem, amorem et voluptatem profitetur. In ipsa enim calce eiusdem

carminis v. 29—36 occurrit locus, ubi poeta de praemiis disserit, quae vatibus tribui solent, quae ipse etiam assequi conatur. Haec opinio, desiderium et spes superis eum miscet, idque sibi optat adiudicetur a Maecenate, cui, quin sine adstanti suspicione facultatem de carminibus recte eleganterque iudicandi tribuat, nemo dubitare potest

»Me doctarum hederæ præmia frontium
Dis miscent superis»
»Quod si me lyricis vatibus inseris
Sublimi feriam sidera vertice«.

Itaque vates, de quo disputat Horatius divino spiritu inflatus choris nympharum et satyrorum in gelido nemore interesse sibi videtur. Praeterea admonendum est, poetam hic a musis suggesta canere, eamque huius carminis partem imprimis esse luminibus poeticis distinctam, suavissimam bellissimam.

Carmine I. 32:

»Pocimur. Si quid vacui sub umbra
Lusimus tecum, quod et hunc in annum
Vivat et plures, age die Latinum
Barbite carmen«

poeta lyram suam in omnibus vitae rationibus sociam alloquitur. Tum ipse etiam recordari videtur iucundae horae praeteriti temporis quo quaedam posteritate digna cecinit, sed statim venit ei in mentem Alcaeus, Graecorum poeta lyricus, cuius vestigia se ipsum secutum esse putat.

Carmine 20. II. libri iam aparte Horatius profiteretur, se non esse homunculum unum e multis sed vatem gloriosum immortalem nec non pro certo habet, se post mortem sive in cygnum sive in sirenem, ut alii viri docti volunt mutatum in aethera evolaturum neque diutius in terra esse moraturum. Legimus enim v. 1—5.

»Non inusitata, nec tenui ferar
Penna biformis per liquidum aethera
Vates, neque in terris morabor
Longius, invidiaque maior
Urbes relinquam«

Deinde ipsam transfigurationem se sentire fingit, quam, quomodo in pedibus, capite et medio corpore fiat, accuratissime describit:

»Iam iam residunt cruribus asperae
Pelles et album mutor in alitem
Superne, nascunturque leves
Per digitos humerosque plumæ« ibid. v. 9—12.

In ipsa calce eiusdem carminis poeta praesagit, se ita transfurmatum universum orbem terrarum esse visurum, quod haec docent:

»Iam Daedaleo ocior Icaro
Visam gementis litora Bosphori
Syrtesque Gaetulas canorus
Ales Hyperboreosque campos«.

Eundem sensum exhibet carmen 9. IV. libri:

»Ne forte credas interitura quae
Longe sonantem natus ad Aufidum
Non ante volgatas per artes
Verba loquor socianda chordis«.

Nulla tamen loco tam aperte tamque perspicue Horatius de sua futura laude disserit, quam ultimo carmine III. libri:

Cum iam Romae carmina Horatiana omnes, qui eodem vixerunt tempore satis admirari non possent, cum »monstraretur digito« cum non solum »lyricis vatibus insereretur« sed etiam princeps duceretur, cum iam »Romanae fidicinis lyrae« nomen esset assecutus, iure optimo haec de futura animi immortalitate, quam carminibus pangendis sibi peperisset bellissime ei canere licuit, cf ¹⁾.

»Exegi monumentum aere perennius
regalique situ pyramidum altius
quod non imber edax, non Aquilo inpotens
possit diruere aut innumerabilis
annorum series nec fuga temporum.
Non omnis moriar, multaue pars mei
Vitat Libitinam; usque ego postera
Crescam laude recens, dum Capitolium
Scandet cum tacita virgine pontifex«. Carm. III. 30. 1squ.

Parum tamen sibi gloriae attribuit poeta nimisque artos immortalitatis suae fecit fines; nam post XX. saecula, cum iam longe »pontifex cum tacita virgine non ascendat Capitolium« memoria eius viget nomenque eius apud cunctas orbis terrarum cultas nationes magnum celebre immortale est.

In epilogo Melpomenem invocat Horatius, ut sibi poeticam gloriam tribuat et lauro caput coronet, quod solum in Pythicis certaminibus victoribus praemio fuerat. Legimus enim versus:

«Sume superbiam
Quaesitam meritis et mihi Delphica
Lauro cinge volens, Melpomene, comam« ibid. v. 14. squ.

Sed quorsus haec? Ut, quod iam supra diximus, apertum perspicuumque fiat, gloriae cupidinem apud Horatium progrediente tem-

¹⁾ Pind. Pyth: 6. 10:

ἕμνων θησαυρός... τὸν οὐτε χειμέριος ἄμβρος οὐτ'
ἄνεμος ἐς μυγὸς ἀλὸς ἄξιοι.

pore in dies magis crescere. Offendet tamen fortasse aliquem, poetam primo carmine I. libri, quod anno 24 a. Ch. n. ortum esse verisimile est, soli Maecenati placere cupere, carmine vero 30. III. libri iam pro certo habere, se fore immortalem. Illi tamen responsum damus carmen primum scriptum esse ab Horatio excusandi poetici studii causa et ob eam rem ab ipso vota atque consilia expressa, quae poetam, ut Musis se daret impulerint¹⁾.

Perlustravi iam omnia, ni fallor, Horatii carmina, quae ad nominis gloriam spectant. Neque abstinere possum, quominus hoc loco poetae iudicia, quae de pretio atque vi poeseos in universum fecerit, adferam. Eodem enim spectant A. P. v. 334—344, quibus poeta sic admonet:

»Aut prodesse volunt aut delectare poetae
aut simul et iucunda et idonea dicere vitae.
.....
Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci
lectorem delectando pariterque monendo«.

Summas laudes poesi tribuit Horatius, cum docet carmina immortalitati homines meritos certius et clarius tradere, quam publica monumenta (Cf. Carm. IV. 8. 13—34).

»Non incisa notis marmora publicis,
Per quae spiritus et vita redit bonis
Post mortem ducibus, non celeres fugae
Reiectaeque retrorsum Hannibalis ruinae.
Non incendia Carthaginis impiae
Eius, qui domita nomen ab Africa
Lucratus rediit, clarius iudicant
Laudes, quam Calabrae Pierides: neque,
Si chartae sileant, quod bene feceris
Mercedem tuleris. Quid foret Iliae
Mavortisque puer, si taciturnitas
Obstaret meritis invida Romuli?
Ereptum Stygiis fluctibus Aeacum
Virtus et favor et lingua potentium
Vatum divitibus consecrat insulis —
Dignum laude virum Musa vetat mori«...

Sed iam liceat transgrediatur disputatio mea ad P. Ovidium. Idem summo ingenio poetico praeditus, vitae suae genus Trist. 4. 10. 25. describit:

»Sponte sua numeros carmen veniebat ad aptos
Et quod temptabam dicere versus erat«.

¹⁾ Quod carmen ante oculos habuisse videtur Mickiewiczus in poematio. »Wizyta pana Fr. Grzymały«: »Świeci się pomnik mój nad szklanny Puław dach« etc.

Qui quidem, quo plura eius carmina in lucem prodibant, eo la-
tioribus finibus gloriam suam terminari volebat. Nec tamen deerant
invidi inimici, quin ei, quod Musis vacaret, crimini darent. Quibus
poeta excusandi se causa respondet:

. . . »mihi fama perennis
Quaeritur in toto semper ut orbe canar«. Am. I. 15. 7.

nec non futuri praescius vaticinatur:

»Ergo cum silices, cum dens patientis aratri
Depereant aevo, carmina morte carent«
.
Ergo etiam cum me supremus adederit ignis
Vivam: parsque mei multa seperstes erit« ibid. v. 31. squ.

Iam igitur iuvenilia carmina optimo sunt documento, poetam
gloriae avidum fuisse. Idem cum aliis permultis tum etiam in Arte
amandi II. v. 739 a iuvenibus laus sibi adiudicetur optat:

»Me vatem celebrate viri, mihi dicite laudes
Cantetur toto nomen in orbe meum«

aut ibidem III. 811:

»Ut quondam iuvenes, ita nunc mea turba puellae
Inscribant spoliis: Naso magister erat«.

Postquam »Amores« ad umbilicum deduxit, laeto animo exclamat:

Imbelles elegi — Genialis musa valete
Post mea mansurum fata superstes opus«. Am. III. 15. 1. squ.

Eodem etiam spectant versus 811—814. Remediorum amoris:

»Hoc opus exegi: fessae date serta carinae
Contigimus portus, quo mihi cursus erat
Post modo reddetis sacro pia vota poetae
Carmine sanati femina virque meo«.

Mox vero in Am. II. 1. 1squ. iam pro certo habet poeta opera
sua cum a iuvenibus tum etiam a virginibus recitatum lectumque
iri. Namque legimus, ibid. v. 5—7:

»Me legat in sponsi facie non frigida virgo
Et rudis ignoto, tactus amore puer;

Itaque cum iam fortuna in omnibus rebus optatis poetae re-
sponderit, cum iam non solum iuvenibus notus, verum etiam impera-
toris benignitate fructus sit, praeclarissimum opus suum editurus,
exeunte poemate non immerito canit:

»Iamque opus exegi, quod nec Iovis ira nec ignis
Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetustas« Met. XV. v. 871—72.
«Siquid habent veri vatum praesagia vivam« ibid. v. 879.

Simili modo atque Horatius refert Ovidius Musae gratias pro suo ingenio poetico:

»Tu mihi, quod rarum est vivo sublime dedisti
Nomen,
Protinus ut moriar non ero terra tuus« Trist. IV. 10. v. 21. squ.

Attamen repentinus et improvisus casus, quem non praesagiebat vitae tranquillae felicitatem dirupit. Ab Augusto in exilium missus, poeta maximo cum luctu Romam dereliquit. Adsiduis periculis circumvento desiderioque patriae et amicorum vexato solatium quoddam praebet immortalitatis cupido, quae plerumque carminibus in exilio compositis apparet. (Cf. Trist. III. 7 v. 47—52.

»Ingenio tamen ipse meo comitorque fruorque
Caesar in hoc potuit iuris habere nihil.
Quilibet hanc saevo vitam mihi finiat ense;
Me tamen extincto fama superstes erit
Dumque suis victrix omnem de montibus orbem
Prospiciet domitum Martia Roma legar«

aut ibid. I. 1. v. 59—62.

»Nec te, quod venias magnum peregrinus in urbem
Ignotum populo posse venire puta.
Ut titulo careas, ipso noscere colore:
Dissimulare velis, te liquet esse meum«.

His alloquitur Ovidius librum, quem in exilio compositum in urbem mittit. Adde etiam versus:

»Ibit ad occasum, quicquid dicemus, ab ortu
Testis et Hesperiae vocis eous erit.
Trans ego tellurem, trans altas audiar undas,
Et gemitus vox est magna futura mei,
Nec tua te sontem tantummodo saecula norint,
Perpetuae crimen posteritatis eris«.

Ut Horatius ita etiam Ovidius quos carminibus celebraverint nullo modo oblivioni dari posse arbitrantur. Quapropter Ovidius uxorem consolatur:

Tu tamen ingenio clara ferere meo!
Dumque legar, mecum pariter tua fama legetur
Nec potes in maestos omnis abire rogos« Trist. V. 14. 1—4 ibid. III. 1.

Praeterea in Epistulis ex Ponto similia profert Ovidius e. g. I. 9. v. 43—44:

»Carmina iure damus raros testantia mores
Ut tua venturi nomina, Celse, legant«.

aut ibid. IV. 7. 53—54:

»testataque tempus in omne
Sunt tua, Vestalis, carmine facta meo«.

Rectissime opinionem suam de vi et auctoritate artis poeticae expressit Ovidius in elegia ad Suilium quendam missa:

»Carmine vestrarum peragunt praeconia laudum
Neve sit actorum fama caduca cavent
Carmine fit vivax virtus expersque sepulcri
Notitiam serae posteritatis habet:
Tabida consumit ferrum lapidemque vetustas
Nullaque res maius tempore robur habet
Scripta ferunt annos scriptis Agamemnona nosti
Et quisquis contra vel simul arma tulit.
Quis Thebas septemque duces sine carmine nosset
Et quidquid post haec, quidquid et ante fuit? Ex P. e. IV. 8. 45squ.

Sed de Ovidii gloriae cupidine, quam aperte praemium a poetis summo studio quaesitum Ovidius censet satis superque dictum.

Non ita vehementer appetivit gloriam Tibullus. Una enim elegia vix magistrum sese appellat, qui iuvenibus per occasionem, remedium adhibet:

»vos me celebrate magistrum« El. I. 4. 75.

Sed cum res a Messala, artissimo amicitiae quasi vinculo quodam sibi coniuncto praeclare gestas canit, occasionem nactus non illi solum, sed etiam sibi laudem deberi profitetur:

»Non sine me est tibi partus honos« El. I. 7. 9.

Admodum modestus esse videtur Tibullus cum deos orat, ut sibi vita defuncto lapis cum hac inscriptione ponatur:

»Hic iacet immiti consumptus morte Tibullus
Messalam terra dum sequiturque mari« El. V. 3. 53squ.

Tantam occasionem numquam Horatius aut Ovidius profecto omisissent, quin de futura immortalitate disseferent. Libellum vero, quem Neerae dedicat, his alloquitur:

»Per vos auctores huius mihi carminis, oro
Castaliamque umbram Pieriosque lacus
ite domum cultumque illi donate libellum
sicut erit: nullus defluat inde color« El. III. I. v. 15—18.

Panegyrico tamen Messalae dedicato, laudem amici in carmine suo positam esse pronuntiat maximoque gaudio afficitur, quod rerum a Messala gestarum descriptione ipse laudem sibi sit paraturus:

»Aeterno sed erant tibi magna volumina versu
Convenientque tuas cupidi componere laudes
Undique quique canent vincto pede quique soluto
Quis potior, certamen erit: sim victor in illis,
Ut nostrum tantis inscribam nomen in actis« P. M. I. v, 34squ.

Quid vero Sextus Propertius de se iudicavit, cum Callimachi et Philetæ manes invocet, ut sacro impetu, qui poetarum animos nutrit, se donent illorumque nemus intrare sinant? Quid, nisi gloriam spectant versus?

»Primus ego ingredior puro de fonte sacerdos
Itala per Graios orgia ferre horos« Carm. IV. 1. v. 3—4.

aut v. 21—24:

»At mihi quod vivo detraxerit invida turba
Post obitum duplici fenore reddet Honos
Omnia post obitum fingit maiora vetustas
Maius ab exequiis nomen in ora venit«.

Iis, qui sequuntur versibus, nomina virorum fortium commemorans, quæ ab Homero immortalibus aliisque illustribus vatibus sunt celebrata spem alit poeta se quoque apud posteros laudatum iri:

Meque inter seros laudabit Roma nepotes
Illum post cineres auguror ipse diem« ibid. v. 35—36.

nec non in ipsa calce carminis:

»At non ingenio quaesitum nomen ab ævo
Excidet; ingenio stat sine morte decus« ibid. 63—64.

Omniū primum tamen carmen eius notum est, quo poeta in Heliconis umbra recubans Romanorum res gestas cecinisse sibi visus est. Phoebus tamen hæc miratus vetat poetam hoc poseos genus colere sed iubet in lyrica poesi versari ibique laudem quaerere. cf. IV. 41—42.

»Nil tibi sit rauco praeconia classica cornu
Flare non Aonium tingere Marte nemus«

et ibidem:

»Quippe coronatos alienum ad limen amantes
Nocturnaeque canes ebria signa fugae
Ut per te clausas sciat excantare puellas
Qui volet austeros arte ferire viros« cf. IV. 2. 47—50.

Ex eis, quæ perlustravimus dilucide apparet illam gloriæ cupidinem sicuti morbum quendam apud singulos poetas augeri, ita, ut primis Romanarum litterarum operibus gloriæ vestigia nequaquam detegi possint, saeculo II. a. Ch. n. iam eius primordia apud Ennium appareant, temporibus vero Augusti imperatoris Ovidius et Horatius immodica iam cupidine sint accensi. Caesarum temporibus morbus ille ingravescit ita, ut aequè homines indole magna praediti atque mediocris ingenii auctores ad gloriæ contendant. Cuius rei optimum documentum praebere videntur Martialis poemata. Nam li-

bro primo »Epigrammaton« id unum optat poeta, ut Bilbili in urbe, qua ortus erat notus sit:

»Te Liciniane gloriabitur nostra
Nec me tacebit Bilbilis« I. 61.

Protinus tamen ex libro secundo comperit lector poetae nomen iam per multa oppida sermonibus esse pervulgatum:

»Ore legor multo, notumque per oppida nomen
Non expectato dat mihi fama rogo« II. 95.

Alio loco, ubi Ennii, Vergilii, Ovidii, Homeri Menandri mentionem facit, occasione data etiam de laude sua futura sic disserit:

»Vos tamen o nostri ne festinate libelli
Si post fata venit gloria, non propero« V. 10. 11.

Summa laetitia afficitur ideo, quod libellos suos in omnium manibus versari videat:

Laudat amat cantat nostros mea Roma libellos
Meque sinus omnis, me manus omnis habet
Ecce rubet quidam pallet stupet oscitat odit
Hoc volo nunc nobis carmina nostra placent. VI. 61. v. 1—4.

nec non in VI. 82. v. 4. squ.

Ab omnibus Viennae oppidanis Martialem legi documento sunt verba :

»Fertur habere meos, si vera est fama libellos
Inter delicias pulchra Vienna suas;
Me legit omnis ibi senior iuvenisque puerque,
Et coram tetrico casta puella viro.
Hoc ego maluerim, quam si mea carmina cantent
Qui Nilum ex ipso protinus ore bibunt« VII. 88.

Itaque nihil mirum est, quod septem epigrammatum libris editis pronuntiat laudem sibi magnam paravisse:

. »iam plus nihil addere nobis
Fama potest: teritur noster ubique liber,
Et cum rupta situ Messalae saxa iacebunt
Altaque cum Licini marmora pulvis erunt,
Me tamen ora legent et secum plurimus hospes
Ad patrias sedes carmina nostra feret« VIII. 3. v. 3—8.

Similia alio loco exprimuntur, ubi librum suum hoc modo Martialis alloquitur:

»Pigra per nunc fugies ingratae flumina Lethes
Et meliore tui parte superstes eris.
Marmora Messalae findit caprificus et audax
Dimidios Crispi mulio ridet equos
At chartis nec furta nocent et saecula prosunt
Solaque non norunt haec monumenta mori« X. 2. 7—12.

De magnitudine igitur gloriae suae loquitur poeta praecedentibus duobus carminibus; quam latos vero orbis illa sit amplexa, optime testantur versus:

Nunc iam quod orbe cantor et legor toto,
Nec umbilicis quod decorus et cedro
Spargor per omnes Roma quas tenet gentes. VIII. 61. v. 3—5.

aut:

Ne tibi Vindelicis Raetus narrabat in oris
Nescia nec nostri nominis Arctos erat. IX. 84. 5. squ.

Mediocris ingenii poetae et scriptores, quamvis bene sentiant se cum magnis poetis aequari conferrique non posse, nihilominus tamen eos imitati, gloriam quaerere non dubitant, fiduciamque animo deponere nolunt. Inde omnia studia inde laus poetica eiusque posteritati tradendae cupido. Itaque magistros secuti aemulantur eorumque similes esse volunt in omnibus rebus, quae ad versus faciendos spectant, imprimis autem in eo, quod gloriam suam augeat et firmet. Quae cum ita sint, opera eorum etiam gloriae cupidine scatent ut apud Petronium legimus ¹⁾:

»Nos quoque confusis feriemus sidera verbis
Sic fama est constans fortius ire preces ²⁾

Qui poetae saepissimae immortales sese appellantes affirmant, se numquam timere mortem, sibi nihil mali fieri posse ³⁾.

Non pauci opinionem habent omnia monumenta ex lapide, marmore, ingentes pyramidas, oppida magna, aedificia, mausolea pretiosa ac laboriosa edaci temporis dente, uno plerumque die corrumpi, frangi carmina tantummodo aeterna vivere, immortalia esse, quod clarissimus Homerus per tot iam saecula laudatus probet ⁴⁾.

Nonnumquam vero nimium modesti esse videntur sed hac quoque modestia gloriam petunt. Eodem enim spectat carmen secundum Priapeum incerti auctoris, qui poemation suum musis indignum omnino pessimum esse affirmat immo vero tamen idem lectori ipsi ad diiudicandum reddit:

»Ergo quidquid id est, quod otiosus
Templi parietibus tui notavi,
In partem accipias bonam, rogamus«.

Eandem modestiam fictam prae se ferre videntur »Vergiliana carmina ⁵⁾, quorum auctor hanc offert praefationem:

¹⁾ Poetae latini minores, ed. Aem. Bährens Lipsiae 1882. IV. v.

²⁾ cf. Horatii Carm. I. 1., Ovid. Ex P. II. 5. 57.

³⁾ cf. Luxorius in »Epitaphio« p. 268.

⁴⁾ cf. Gratius Cynegetica. 249.

⁵⁾ item incerti auctoris.

»Qualis bucolicis, quantus tellure domanda
Vitibus arboribusque satis pecorique apibusque
Aeneadum fuerit vates, tetrasticha dicent;
Contineat, quae quisque liber, lege carmina nostra« *ibid.* p. 78.

Neque abstinere possum quominus proferam opinionem nonnullorum poetarum, qui sibi unam tantummodo navem parvulam sed tranquillam sufficere pronuntiant, i. e. se esse contentos vita tranquilla, dummodo laudem poeticam assequantur. Hoc enim sensu accipiendi sunt, mea quidem opinione versus:

»Vos mare temptetis, vos detis linthea ventis:
Me vehat in tuto parva carina lacu«.

Sunt, quos iuvat coelum, quod post mortem assecuturos esse sperant. Legimus enim apud incertum auctorem in consolatione ad Liviam v. 213:

»Sed tibi debetur coelum, te fulmine pollens
Accipiet cupidi regia magna Iovis.
Quod petiit tulit ille, tibi ut sua facta placerent
Magnaque laudatus praemia mortis habet«.

Adde Germanici ¹⁾ opinionem nec non ea quae exordio poematis »Astronomicum V« canit:

»Carmine divinas artes et conscia fati
Sidera diversos hominum variantia casus,
Caelestis rationis opus, deducere mundo
Aggredior, primasque novis Heliconam movere
Cantibus et viridi mutantem vertice silvas
Hospita sacra ferens nulli memorata priorum«.

Atque re vera tunc temporis »doctus poeta« pluris erat quam hodie, doctusque esse debebat.

Quod si omnino vota Romanorum poetarum cum iis comparaveris quae in renatarum litterarum poesi exponuntur, unde vates huius aevi gloriae inserviendi materiam hauserint perspicuum tibi erit constabitque. Quam cupiditatem sane auctores latini, qui tunc temporis magno cum studio explanari coepti sunt, praecipue Cicero, qui diligentissime legabatur et in maxima erat admiratione, excitaverunt, quippe qui et ipsi hac cupidine perfusi atque completi essent. Poetarum Alighierius ²⁾ primus animum nostrum in se advertit. Qui cum omnibus ingenii viribus laudem poetae petivit, tum in operibus, quibus soluta oratione utitur, cum superbia quadam profitetur omnia sua carmina nondum audita,

¹⁾ Germanicus »Aratea« v. 3. squ. offert Iovi »docti laboris primitias«.

²⁾ Cf. Die Cultur der Renaissance in Italien von Jacob Burckhardt I. v. p. 152—164.

se non solum in iis primum esse, verum etiam, primum haberi maxime concupiscere. Et quamquam in Divina comoedia gloriam vanam ac inanem esse docet, nihilominus tamen clarum est, poetae animum nobili hac cupidine nondum esse privatum. Ideo petunt ab eo animae, quae sunt in Inferno, ut memoriam et gloriam sui in terra alat retineatque; alio loco poeta gloriae cupidinem condemnat, quippe quae semper ex tempore pendeat et in variis condicionibus ab aliis superari et oblivione obscurari possit.

Omnes poetae — philologi, — qui illius poetae vestigia premunt, gloriam duplicem sunt adepti; primo, quod clarissimi in Italia aestimarentur, deinde, quod poetae et rerum gestarum scriptores gloriam hominum, qui eiusdem sunt aetatis, in sua potestate haberent.

Albertinus quidem Mussatus, qui Patavii ab episcopo et universitatis rectore »corona poetarum« est laureatus, maxima gloria fruebatur summisque laudibus ad caelum tollebatur. Simili modo Petrarca gloriam est adeptus, quae antea solis caelicolis et heroibus contingebat; aetate modo proventus sententiam sequitur gloriam debilem ac ingratham esse comitem. In epistula »ad Posterios« tamen se apud posteritatem gloria, apud aequales vero tranquillitate frui velle, adnotat. An vero poetae huic crimini dabimus, quod est gavisus, se suis carminibus Bizantino Paleologo et Carolo IV. imperatori notum esse et micos ipsius affirmasse, qua natus esset, domum incolumen mansuram, cum prioribus temporibus tantum loci, quibus homines vixissent, eximia quadam sanctitate excellentes summa pietate colerentur?

Huc quoque honores spectant, qui sepulcris clarorum hominum praestabantur; oppida maximo honore affecta esse videbantur cum suis moenibus nobilium virorum reliquias aut ossa continerent, nullumque pretium iis satis magnum erat, quo reliquias cuidam alii oppido venderent. Italiae civitates eorum, qui antiquis temporibus sui cives fuerant, numquam immemores erant. Neapolitanos quidem Vergiliani sepulcri numquam oblivio cepit. Patavinis saeculo p. Chr. n. XVI persuasum fuisse suis moenibus non solum Livii, sed etiam Antenoris Troiani reliquias contineri, Sulmonenses maestos, quod Ovidius procul a patria urbe in exsilio sit sepultus, Parmenses laetos esse, quod Cassius intra sua moenia requiescat, Boccacius commemorat.

Accedit, quod rerum gestarum et locorum descriptores, quos topographos vocamus, idem affectent, ne ullam occasionem urbis celebrandae omittant.

Quid? Sancti illi medii aevi nonne oppida, quibus vixerant, nimis extulerunt eisque nescio quos spiritus attulerunt? Savonarola quidem in opere »De laudibus Patavii« ineunte poemate sanctorum nomina commemorat, deinde ad praeclaros viros describendos transgre-

ditur, qui nimia sanctitate non excellentes nobili tamen ingenio magnaque virtute sunt meriti, ut sanctis adnecterentur. In quorum numero primo loco Antenorem ponit, qui Patavium condiderat, saecundo Dardanum, qui cum de Attila victoriam reportasset, eum persecutus est tandemque morti tradidit, tertio Henricum imperatorem, sequenti Marcum regem, cuius caput servabatur, tum collegiorum fundatores et ecclesiarum, item philosophos, quorum primum locum Paulus Venetus et Petrus Albanus tenent, denique Livium et poetas Petrarcam Mussatum, Lovatum. Cum autem desint, qui bellica laude floruerint, auctor hac consolatione utitur, quod eorum locus a viris doctis obtineatur et gloria ingenii, laude bellica sit firmior. Nihilominus tamen urbes hae se honore quodam affectas putabant, si saltem externi duces clari in suis moenibus erant sepulti. Praetermissis singulis oppidis, quae suos cives quam maximis laudibus tollere cupiverant, cum hoc modo ipsa laudis participia fore putarent, adnotandum est a poetis philologis Italiae in universum claros homines omnium gentium temporumque laudari ephemeridesque edi, quibus vitas factaque illorum persaepe auctores Romanorum ut Cornelium Nepotem, Pseudo-Suetonium Valerium Maximum, Plutarchum Hieronimum alios secuti, describebant. Quorum plerique persuasum sibi habebant, se singulis modo gloriam immortalitatemque tribuere modo eos oblivioni tradere posse. Itaque unus ex iis opinionem suam his exprimit:

»Sit licet Aeneas dux, sit rex alter Achilles
Si caret historico vate, peribit uter«.

Petrarca quidem aperte adnotat, carmina sua, in Laurae honorem composita aequae sibi atque illi immortalitatem esse conciliatura. Cuius gloriae certa inspicuntur vestigia in Iuliani Klaczko opere: «Rome et la renaissance»¹⁾, quo loco auctor explanare conatur, quantopere scriptor quidam de suo nequaquam acri ingenio sit gloriatus:

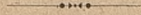
«En 1464, le Vatican comptait jusqu' à soixante — dix de ces «abbreviatores», tous grassement payés; et lorsque Paul II. (Barbo) crut devoir réduire leur nombre, a fut un, tollé, général. Se faissant le portevoix des collègues dépossédés Bartolomeo Platina adressa une lettre insolente au pontife, avec la sommation de rapporter le décret avec la menace d'en appeler à un concile!..

Rien n'égalait l'orgueil la jactance de ces rhéteurs et manieurs de phrases qui se prenaient sérieusement pour les grands justiciers de l'histoire et les dispensateurs souverains de toute gloire et de toute

¹⁾ Paris 1898. p. 3—4.

immortalité. »C'est Homère, qui a fait connaître au monde Achille; ce sont les auteurs des évangiles qui ont fait connaître le Christ!«
crivait en 1468 au pape l'excellent Bartolomeo; il écrivait cela du fond du cachot de Saint-Ange, sous le coup d'une accusation capitale, dans une supplique d'ailleurs des plus humbles des plus abjectes...«

S. Brablec.



WIADOMOŚCI SZKOLNE.

I. Skład grona nauczycielskiego przy końcu roku szkolnego 1904.

1. Żulkiewicz Michał, dyrektor w VI. randze, uczył propedeutyki filozofii w klasie VIII.; tygodniowo 2 godziny.

2. Brablec Stefan, nauczyciel, gospodarz klasy V. b, uczył języka łacińskiego w kl. V. a i V. b, greckiego w kl. VI. a; tygodniowo godzin 17.

3. Jamrógiewicz Roman, nauczyciel, gospodarz klasy VII. a, zawiadowca gabinetu fizykalnego, uczył matematyki w kl. VI. b, VII. a, VII. b i VIII., fizyki w kl. VII. a, VII. b i VIII.; tygod. godz. 20.

4. Jaworski Jan, profesor, uczył matematyki w kl. I. a, II. a, II. b, III. a i IV. b, fizyki w kl. IV. b; tygodniowo godzin 18.

5. Kozłowski Edward, profesor w VIII. randze, gospodarz kl. VIII., uczył geografii i historii powszechnej w kl. II. b, III. a, V. b, VI. b, VII. a i VIII.; tygodniowo godzin 20.

6. Matwij Stanisław, prof. w VIII. randze, gospodarz klasy VI. b, uczył języka łacińskiego w kl. VI. b, greckiego w kl. VII. b i VIII., polskiego w kl. III. b; tygodniowo godzin 18.

7. Ks. Nalepa Alojzy, nauczyciel, uczył religii w kl. I. b, II. a, III. b, IV. b, V. b, VI. a, VI. b, VII. a, VII. b i VIII.; tygodn. godzin 20.

8. Ordyński Ryszard, nauczyciel, gospodarz klasy II. a, uczył języka niemieckiego w kl. II. a, V. a, V. b, VII. a i VII. b; tygodniowo godzin 21.

9. Dr. Sas Marcin, profesor, otrzymał urlop na cały rok szkolny.

10. Służewski Włodzimierz, profesor, gospodarz klasy VI. a, zawiadowca biblioteki nauczycielskiej, uczył języka łacińskiego w kl. VI. a, greckiego w kl. VI. b i VII. a; tygodniowo godzin 15.

11. Switalski Stanisław, profesor w VIII. randze, gospodarz kl. I. a, zawiadowca polskiej biblioteki dla uczniów wyższego gimnazjum,

uczył języka łacińskiego w kl. I. a, polskiego w kl. V. b, VI. a, i VIII.; tygodniowo godzin 17.

12. Szklarzewicz Michał, profesor w VII. randze, zawiadowca gabinetu historii naturalnej, uczył matematyki w kl. V. a, V. b i VI. a, historii naturalnej w kl. III. a, III. b, VI. a i VI. b; tygodn. godzin 19.

13. Tota Ludwik, profesor w VIII. randze, gospodarz kl. IV. a i VII. b, uczył języka łacińskiego w kl. VII. a, VII. b i VIII., greckiego w kl. IV. a; tygodniowo godzin 19.

14. Trzpis Henryk, nauczyciel, gospodarz kl. V. a, zawiadowca polskiej biblioteki dla uczniów niższego gimnazjum, uczył języka polskiego w kl. V. a, VI. b, VII. a i VII. b, greckiego w kl. V. a i V. b; tygodniowo godzin 22.

15. Tyczka Franciszek, profesor, zawiadowca niemieckiej biblioteki uczniów, uczył języka niemieckiego w kl. III. a, VI. a, VI. b i VIII.; tygodniowo godzin 16.

16. Waśkowski Wawrzyniec, profesor w VIII. randze, gospodarz klasy III. b, zawiadowca gabinetu geograficznego i historycznego, uczył geografii w kl. I. a, geografii i historii powszechnej w kl. II. a, III. b, V. a, VI. a i VII. b; tygodniowo godzin 20.

17. Ks. Bach Jan, pom. kat., uczył religii w kl. I. a, II. b, III. a, IV. a i V. a; tygodniowo godzin 10.

18. Bieder Edmund, z. n., uczył języka polskiego w klasie IV. a i IV. b, niemieckiego w kl. III. b, IV. a i IV. b, propedeutyki filozofii w kl. VII. a i VII. b; tygodniowo godzin 22.

19. Bielczyk Karol, z. n., uczył matematyki w kl. III. b i IV. a, fizyki w kl. IV. a, historii naturalnej w kl. I. a, I. b, II. a, II. b, V. a i V. b; tygodniowo godzin 21.

20. Budkowski Jan, z. n., gospodarz klasy II. b, uczył języka niemieckiego w kl. I. a, I. b i II. b; tygodniowo godzin 17.

21. Butrymowicz Bogusław, z. n., gospodarz kl. IV. b, uczył języka łacińskiego w kl. II. a, IV. a i IV. b; tygodniowo godzin 20.

22. Grzędziński Jan, z. n., otrzymał urlop na czas od dnia 13. kwietnia 1904 do końca roku szkolnego.

23. Pawłowski Jerzy, z. n., otrzymał urlop na drugie półrocze.

24. Penkala Franciszek, z. n., uczył języka łacińskiego w kl. II. b; tygodniowo godzin 8.

25. Sikorski Tadeusz, z. n., uczył języka polskiego w kl. I. a, I. b, II. a, II. b i III. a, matematyki w kl. I. b; tygodniowo godzin 18.

26. Strojek Jan, z. n., gospodarz kl. III. a, uczył języka łacińskiego w kl. III. a i III. b, greckiego w kl. III. a; tygodn. godzin 17.

27. Władyka Karol, z. n., uczył języka greckiego w kl. III. b i IV. b; tygodniowo godzin 9.

28. Ziemski Adam, z. n., gospodarz klasy I. b, uczył języka łacińskiego w kl. I. b, geografii w kl. I. b, geografii i historii powszechnej w kl. IV. a i IV. b; tygodniowo godzin 19.

Nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych.

1. Broszkiewicz Antoni, nauczyciel szkoły wydziałowej męskiej, uczył rysunków 6 godzin tygodniowo.

2. Kozłowski Edward, j. w., uczył historii kraju rodzinnego w kl. III. a i VII. a w obydwóch półroczach, w kl. VIII. w 1. półroczu i w kl. VI. b w 2. półroczu po jednej godzinie tygodniowo.

3. Langer Antoni, kapelmistrz muzyki salinarnej, uczył śpiewu 4 godziny i muzyki 15 godzin tygodniowo.

4. Timler Adam, nauczyciel szkoły wydziałowej męskiej, uczył gimnastyki 10 godzin tygodniowo.

5. Waśkowski Wawrzyniec, j. w., uczył historii kraju rodzinnego w kl. III. b i VII. b w obydwóch półroczach, w kl. VI. a w 2. półroczu po jednej godzinie tygodniowo.

6. Ziemski Adam, j. w., uczył historii kraju rodzinnego w kl. IV. a i IV. b po jednej godzinie tygodniowo i kaligrafii 2 godziny tygodniowo.

II. Wykaz lektury.

A. Lektura łacińska.

Kl. III. a i b: Corn. Nep. Aristides, Cimon, Epaminondas, Miltiades, Themistocles, Hannibal.

Kl. IV. a i b: Caes. B. G. I., 1—30; IV., V., VI. — Ov. Met. I, 89—162; Fast. II, 83—112.

Kl. V. a i b: Liv. I. 1—14, 16—17, 18—26, 29—36, 39—60; XXII, 1—20. Ov. Met. I, 163—312; VI. 5—82, 103—107, 127—145; VI, 146—312; VIII, 183—235; XI, 87—193; Fast. II. 83—118, 193—242, 687—710; Trist. IV, 10; Pont. IV, 3.

Kl. VI. a: Sall. Cat. — Cic. Cat. I. — Verg. Ecl. 1, 5; Georg. I. 1—42, 118—159; Aen. I, 1—500.

Kl. VI. b: Sall. Cat. — Cic. Cat. I. — Verg. Ecl. 1, 5; Georg. I. 1—42, 118—159; Aen. I.

Kl. VII. a i b: Verg. Aen. IV. i VI. — Cic. de imp. Cn. Pomp., am. 1—15.

Kl. VIII.: Tac. Germ. 1—27; Ann. I. 1—39, 48—52; II, 1—14. — Hor. Carm. I. 1—3, 12, 24, 35; II. 3, 10, 13, 14, 15, 18, 20; III. 1—3, 8, 30; IV. 5, 9, 15; Carmen saeculare; Epod. 1, 7, 13; Sat. I, 9.

B. Lektura grecka.

Kl. V.a: Xen. An. I. 1; 2, 1—5; 3; 4, 1—4; 5—9; 11—19; 5; 6; 7; 8; 9; IV, 7. Xen. Cyrop. I. 2, 1—14; 3; 4, 1—2; 25; 5, 2—14; 6, 1. Hom. Il. I. i III.

Kl. V.b: Xen. An. I. 1; 2, 1—5; 3; 4, 1—4; 5—9; 11—19; 7; 8; II. 1; 3; 5; IV, 7. Xen. Cyrop. I. 2, 1—14; 3; 4, 1—2, 25; Hom. Il. I. i III.

Kl. VI.a: Hom. Il. VI., VII., XVIII., XIX., XXIII., XXIV. — Xen. Cyrop. I. 2, 1—14; 5, 2—14. — Herod. VII. 1—7, 20—120, 127—144, 196—204, 219—237; VIII. 1—13, 15—17, 49—55, 83—110, 113—117; IX, 1—5.

Kl. VI.b: Hom. Il. III, V., VII., XVIII., XXIII., XXIV. — Xen. Cyrop. I. 2, 1—14; 3; 4, 1—2; 25. — Herod. VII. 9—15, 17—28; IX. 1—5, 10—15, 58—65.

Kl. VII.a: Demostenes: Druga mowa olintyjska, Druga mowa przeciw Filipowi, Mowa w sprawie Chersonezu. — Hom. Od. I, 1—89; V., IX., XI. i XVI.

Kl. VII.b: Jak w kl. VII.a, nadto Hom. Od. XXI.

Kl. VIII.: Sofoklesa Król Edyp. Platona Apologia i Kriton.

C. Lektura polska.

Kl. V.a i b: Oprócz ustępów, zawartych w Próchnickiego Wzorach poezyi i prozy, czytano: Mickiewicz: Pan Tadeusz, Grażyna; Słowacki: Arab, Mnich, Jan Bielecki; Fredro: Zemsta, Śluby panięskie; Sienkiewicz: Ogniem i mieczem, Nowelle; Pol: Mohort, Pamiętniki Benedykta Winnickiego; Syrokomla: Margier, Stare wrota, Janko Cmentarnik.

Kl. VI.a i b: Oprócz ustępów zawartych w Wypisach czytano: Heidenstein, Pamiętniki wojny moskiewskiej; Żółkiewski, Początek i progres wojny moskiewskiej; Pasek, Pamiętniki; Potocki, Wojna chocimska; Krasieki: Myszeis, Monachomachia, Wojna chocimska, Doświadczyński, Pan Podstoli; Tarnowski St., Pisarze polityczni; Zabłocki: Firecyk w zalotach, Sarmatyzm; Kitowicz, Pamiętniki; Sienkiewicz: Potop, Pan Wołodyjowski, Krzyżacy, Quo vadis w wydaniu Bobina.

w kl. VII. a i b: Niemcewicz, Powrót posła; Feliński, Barbara Radziwiłłówna; Mickiewicz: Sonety, Dziady, Konrad Wallenrod;

- Malczewski, Marya; Goszczyński, Zamek kaniowski; Fredro: Śluby panieńskie, Pan Geldhab, Damy i huzary; Słowacki: Kordyan, Anelli, Mazepa, Lilla Weneda, Balladyna, Beniowski, Sen srebrny Salomej, Ksiądz Marek, Książę niezłomny; Korzeniowski: Spekulant, Kolokacya; Szekspir, Król Lir, Hamlet, Romeo i Julia, Juliusz Cezar, Antoniusz i Kleopatra, Kupiec wenecki, Sen nocy letniej, Burza; Byron: Korsarz, Giaur, Lara, Narzeczona z Abydos; Moor, Czciociele ognia.
- Kl. VIII.: Krasiński: Irydyon, Nieboska komedia, Przedświt, Niedokończony poemat; Szekspir: Makbet, Król Lir, Sen nocy letniej; Ujejski, Melodye biblijne; Szujski, Wallas; Tarnowski, Studya do historii literatury polskiej; Tretiak, Szkice; Gostomski, Pan Tadeusz; German, O dramatach Szujskiego; Chmielowski, Nasi powieściopisarze; Sienkiewicz: Rodzina Połanieckich, Quo vadis, Krzyżacy; Wyspiański: Wesele, Warszawianka, Protesilas i Laodamia; Rydel, Zaczarowane koło.

D. Lektura niemiecka.

Oprócz ustępów, zawartych w książkach do czytania, czytano w całości następujące dzieła:

- w kl. V. a i b: Goethe, Reineke Fuchs I.—VI.; Deutsche Heldensage: Der Nibelunge Nöt.
- w kl. VI. a i b: Goethe, Hermann und Dorothea; Lessing, Minna von Barnhelm;
- w kl. VII. a i b: Schiller: Die Jungfrau von Orleans, Wilhelm Tell; Lessing, Philotas;
- w kl. VIII.: Schiller, Maria Stuart; Goethe, Faust. I.

III. Wykaz książek,

których używać się będzie w roku szkolnym 1904/1905.

Klasa I.: Wielki katechizm religii katolickiej. Samolewicz, Zwięzła gramatyka języka łacińskiego. Wyd. 2.—5. Steiner i Scheindler, Ćwiczenia łacińskie dla I. kl. Wyd. 2. i 3. Małecki, Gramatyka języka polskiego szkolna w 9. wydaniu. Próchnicki i Wójcik, Wypisy polskie dla I. klasy. Wyd. 2. i 3. German i Petelenz, Ćwiczenia niemieckie dla I. klasy. Wyd. 5. Romer, Geografia. Kozenn-Janota-Gustawicz, Atlas geograficzny. Brzostowicz, Początki arytmetyki i algebry. Część I. Wyd. 1. — 4. Jam-

rógiewicz, Geometrya poglądowa dla niższych klas gimnazjalnych w 2. i 3. wydaniu. Nusbaum-Wiśniowski, Podręcznik zoologii dla niższych klas szkół średnich. Rostafiński, Botanika szkolna na klasy niższe. Wyd. 1.—4.

Klasa II.: Ks. Dąbrowski, Historia biblijna starego zakonu. Samolewicz, Zwięzła gramatyka języka łacińskiego. Steiner i Scheindler, Ćwiczenia łacińskie dla II. klasy. Małecki, Gramatyka języka polskiego szkolna w 9. wydaniu. Próchnicki i Wójcik, Wypisy polskie dla II. klasy. German i Petelenz, Ćwiczenia niemieckie dla II. klasy. Wyd. 4. Baranowski i Dziedzicki, Geografia powszechna. Wyd. 9. — Semkowicz, Opowiadania z dziejów powszechnych. Część I. — Brzostowicz, Początki arytmetyki i algebry. Część I. Wyd. 4. Jamrógiewicz, Geometrya poglądowa w 2. i 3. wydaniu. Nowicki-Limbach, Zoologia. Wyd. 6.—10. Rostafiński, Botanika szkolna na klasy niższe.

Klasa III.: Ks. Dąbrowski, Historia biblijna nowego zakonu. Samolewicz-Soltysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Wyd. 5.—7. Próchnicki, Ćwiczenia łacińskie dla III. klasy. Wydanie 2.—4. — Cornelius Nepos w wydaniu Patoczki-Zawilińskiego. Fiderer, Gramatyka języka greckiego. Wydanie 2. Taborski-Winkowski, Ćwiczenia greckie. Małecki, Gramatyka języka polskiego w 8. wydaniu. Czubek-Zawiliński, Wypisy polskie dla III. klasy w 2. wydaniu. German i Petelenz, Ćwiczenia niemieckie dla III. klasy. Wyd. 1.—3. Jahner, Deutsche Grammatik. 2. wyd. Baranowski i Dziedzicki, Geografia powszechna. Wyd. 6.—9. Semkowicz, Opowiadania z dziejów powszechnych. Część II. Rawer, Dzieje ojczyste. Wyd. 3. Brzostowicz, Początki arytmetyki i algebry. Część II. Wyd. 1.—3. Jamrógiewicz, Geometrya poglądowa. 2. i 3. wydanie. Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla niższych klas szkół średnich. Wyd. 2. i 3. Łomnicki, Mineralogia dla niższych klas. Wydanie 2.—5.

Klasa IV.: Ks. Jougan, Liturgika katolicka. Samolewicz-Soltysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. w 5., 6. i 7. wydaniu. Próchnicki, Ćwiczenia łacińskie dla IV. klasy. Caesar, Commentarii de bello Gallico. Wydanie Prammera-Bednarskiego. Ovidius. Wydanie Grysara-Ziwsy-Skupniewicza. Fiderer, Gramatyka języka greckiego. Taborski-Winkowski, Ćwiczenia greckie. Małecki, Gramatyka języka polskiego w 8. wydaniu. Czubek-Zawiliński, Wypisy polskie dla IV. klasy. German i Petelenz, Ćwiczenia niemieckie dla IV. klasy. 3. wydanie. Jahner, Deutsche Grammatik. Wydanie 2. — Semkowicz, Opowiadania z dziejów powszechnych. Część III. Benoni-Majerski, Geografia austr.-węg.

- monarchii. 4. wydanie. Rawer, Dzieje ojczyste. Brzostowicz, Początki arytmetyki i algebry. Część II. w 3. wydaniu. Jamrógiwicz, Geometrya poglądowa. 2. i 3. wydanie. Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla niższych klas szkół średnich. 3. wydanie.
- Klasa V.: Ks. Jeź, Nauka wiary. Część I. Livius. Wydanie do użytku szkolnego trzecie A. Zingerlego-Majchrowicza. Ovidius. Wyd. Gry-sara-Ziwsy-Skupniewicza. Samolewicz-Sołtysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. w 5., 6. i 7. wydaniu. Fiderer, Chrestomatya z pism Xenofonta. Homera Iliada. Część I., wydanie Scheindlera-Sołtysika. Fiderer, Gramatyka języka greckiego. Próchnicki, Wzory poezyi i prozy. Mickiewicz, Pan Tadeusz. Słowacki, Jan Bielecki. Fredro, Zemsta. Sienkiewicz: Pójdźmy za Nim, Ogniem i mieczem. Petelenz und Werner, Deutsches Lesebuch für die V. Klasse. Wyd. 2. Jahner, Deutsche Grammatik. Wyd. 2. Zakrzewski, Historya powszechna. Tom I. Putzgera Atlas historyczny w polskiem wydaniu Lewickiego i Bojarskiego. Dziwiński, Zasady algebry. Wyd. 2. Moćnik-Maryniak, Geometrya dla wyższych klas. 5. wydanie. Łomnicki, Mineralogia i geologia w 3., 4. i 5. wydaniu. Rostafiński, Botanika szkolna dla klas wyższych. Wyd. 2.
- Klasa VI.: Ks. Jougan, Dogmatyka szczegółowa. Sallustius, Wojna z Jugurtą. Wydanie Linkera-Klimschy-Sołtysika. Vergilius. Wydanie Eichlera-Rzepińskiego. Cicero, Cztery mowy przeciw Katylinie. Wydanie Kornitzera-Sołtysika. Samolewicz-Sołtysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Wyd. 5.—7. Fiderer, Chrestomatya z pism Xenofonta. Homera Iliada. Część I. i II., wydanie Scheindlera-Sołtysika. Herodot. Wydanie Hintnera. Fiderer, Gramatyka języka greckiego. Wypisy polskie St. Tarnowskiego i J. Wójcika. Część I. w 3. wyd. Kochanowski: Odprawa posłów greckich, Treny. Zabłocki, Fircyk w zalotach. Niemcewicz, Powrót posła. Rzewuski, Listopad. Petelenz und Werner, Deutsches Lesebuch für die sechste Klasse. Goethe, Hermann und Dorothea. Schiller, Die Jungfrau von Orleans. Wyd. Graesera. Jahner, Deutsche Grammatik. Wyd. 2. Zakrzewski, Historya powszechna. Tom I., II. i III. Lewicki, Zarys dziejów Polski i krajów ruskich z nią połączonych. Dziwiński, Zasady algebry. Moćnik-Maryniak, Geometrya dla wyższych klas w 3., 4. i 5. wydaniu. Kranz, Tablice pięciocyfrowe logarytmów lub Logarytmy Schlömilcha. Petelenz, Zoologia dla wyższych klas szkół średnich.
- Klasa VII.: Ks. Szczeklik, Etyka katolicka. Cicero: Mowa za poetą Archiaszem, Mowy w obronie Kwintusa Ligaryusza i Króla Dejotara. Wydanie Nohla-Bednarskiego. Kato starszy o starości.

Wydanie Kornitzera-Soltysika. Vergilius. Wydanie Eichlera-Rzepińskiego. Samolewicz-Soltysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. w 5., 6. i 7. wydaniu. Homera Odysseja. Wydanie Christa-Jezienickiego. Demostenes, Wybór mów. Wydał Wotke-Schmidt. Wydanie 2. Fiderer, Gramatyka języka greckiego. Wypisy polskie St. Tarnowskiego i J. Wójcika. Część I. Wypisy polskie St. Tarnowskiego i Fr. Próchnickiego. Część II. Feliński, Barbara Radziwiłłówna. Mickiewicz: Dziady, Konrad Wallenrod. Słowacki: Lilla Weneda, Balladyna, Książd Marek. Fredro: Pan Geldhab, Śluby panięskie. Petelenz und Werner, Deutsches Lesebuch für die siebente Klasse. Schiller: Die Braut von Messina, Wilhelm Tell. Wydanie Graesera. Jahner, Deutsche Grammatik. Wyd. 2. Zakrzewski, Historya powszechna. Tom III. Lewicki, Zarys dziejów Polski i krajów ruskich z nią połączonych. Dziwiński, Zasady algebry. Moćnik-Maryniak, Geometrya dla wyższych klas. 3., 4. i 5. wyd. Kranz, Zadania i zagadnienia z arytmetyki i geometryi dla klas wyższych. Logarytmy Kranza lub Schlömilcha. Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla wyższych klas szkół średnich. Tomaszewski, Chemia. Wyd. 2. i 3. Nuckowski, Początki logiki ogólnej.

Klasa VIII.: Ks. Jougan, Historya Kościoła katolickiego. Horatius. Wydanie Sasa. Tacitus. Wydanie Müllera: Vol. I. i Germania. Samolewicz-Soltysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Wyd. 5.—7. Platon: Apologia, Kriton i cztery ostatnie rozdziały z Fedona w wydaniu Christa-Lewickiego. Sofoklesa Antygona w wydaniu Schuberta-Majchrowicza. Homera Odysseja w wydaniu Christa-Jezienickiego. Fiderer, Gramatyka języka greckiego. Wypisy polskie Stan. Tarnowskiego i Fr. Próchnickiego. Część II. Krasiński: Irydyon, Nieboska komedia. Szujski, Wallas. Petelenz und Werner, Deutsches Lesebuch für die achte Klasse. Schiller, Die Braut von Messina. Goethe, Iphigenie auf Tauris. Wydanie Graesera. Głabiński-Finkel, Historya i statystyka austr.-węgierskiej monarchii. Wydanie 2. Lewicki, Zarys dziejów Polski i krajów ruskich z nią połączonych. Dziwiński, Zasady algebry. Moćnik-Maryniak, Geometrya dla wyższych klas. 3., 4. i 5. wydanie. Kranz, Zadania i zagadnienia z arytmetyki i geometryi dla klas wyższych. Logarytmy Schlömilcha lub Kranza. Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla wyższych klas szkół średnich. Pechnik, Zarys psychologii.

IV. Temata piśmiennych wypracowań uczniów klas wyższych.

A. W języku polskim.

Klasa V. a: 1. Spór Achillesa z Agamemnonem. (Dom.). — 2. Dwór w Soplicowie. (Szk.). — 3. Opis jesieni. (Dom.). — 4. Opis zamku Horeszków. (Szk.). — 5. Jakie trzy główne sprawy spotykamy w I. księdze Pana Tadeusza i gdzie? (Dom.). — 6. Bitwa pod Kunaxą. (Na podstawie lektury greckiej. Szk.). — 7. Jaką chwilę z dziejów naszych przedstawił Mickiewicz w «Panu Tadeuszu». (Dom.). — 8. Wrażenia ze świąt Bożego Narodzenia. (Dom.). — 9. Jak i dlaczego stara się Rymwid odwieść Litawora od przymerza z Krzyżakami. (Szk.). — 10. Wychowanie u Persów. (Na podstawie lektury greckiej. Dom.). — 11. Treść «Wiesława». (Szk.). — 12. Dzieje Jacka Soplicy. (Dom.). — 13. Wykazać na podstawie znanych utworów charakterystyczne cechy ballady. (Szk.). — 14. Poranek wiosenny. (Dom.).

Klasa V. b: 1. Przyjazd Tadeusza do domu Sędziego. (Szk.). — 2. Śmierć Hatfy podług «Ojca zadżumionych». (Dom.). — 3. Rozbiór gawędy Mickiewicza: «Popas w Upicie». (Dom.). — 4. Jak zapatrjuje się J. I. Kraszewski w «Powieści bez tytułu» na zadanie poety? (Szk.). — 5. Zburzenie Alby. (Na podstawie Liwiusza. Dom.). — 6. Wykazać znamiona ballady na podstawie znanych utworów. (Szk.). — 7. Rozbiór koncertu Wojskiego. (Dom.). — 8. Treść utworu Sienkiewicza: «Z pamiętnika poznańskiego nauczyciela». (Dom.). — 9. Tok myśli w kazaniu Skargi: «O miłości Ojczyzny». (Szk.). — 10. Opis dworku Maćka Dobrzyńskiego. (Szk.). — 11. Myt o Niobie w poezyi i plastyce. (Dom.). — 12. Rozbiór koncertu Jankiela. (Szk.). — 13. Spór Asesora z Rejentem. (Dom.). — 14. Zmienność szczęścia. (Na podstawie elegii Owidyusza. Szk.).

Klasa VI. a: 1. Życie na wsi a w mieście. (Dom.). — 2. Młodość M. Reja a J. Kochanowskiego. (Szk.). — 3. Tok myśli w pieśni J. Kochanowskiego: «Na spustoszenie Podola». (Dom.). — 4. Historia Kmiecia. (Dom.). — 5. Rozwój uczucia w «Trenach» J. Kochanowskiego. (Szk.). — 6. Przyczyny spisku Katyliny. (Podług Sallustyusza. Dom.). — 7. Rozbiór sielanki Szymonowicza p. n. «Żeńcy». (Szk.). — 8. Opis świąt Bożego Narodzenia. (Dom.). — 9. «Per aspera ad astra». (Powiastka. Dom.). — 10. Tarcza Achillesa a arcycerwis Mickiewicza. (Szk.). — 11. Rozbiór utworu Naruszewicza p. n. «Głos umarłych». (Dom.). — 12. Znaczenie Konarskiego w szkolnictwie polskim. (Szk.). — 13. Dramat polski do Zabłockiego. (Dom.). — 14. Charakterystyka Stanisława Augusta. (Na podstawie Kalinki. Szk.).

Klasa VI. b: 1. Charakterystyka Podbięty. (Dom.). — 2. Jak radzi M. Rej wychowywać młodzież? (Szk.). — 3. «Do czasu dzban wodę nosi». (Powiastka. Dom.). — 4. Stanowisko i znaczenie Reja w literaturze polskiej. (Dom.). — 5. Chóry w «Odprawie posłów greckich» i ich znaczenie. (Szk.). — 6. Jakie poglądy na życie ludzkie rozwija Kochanowski w trenie XIX.? (Szk.). — 7. Działalność Skargi. (Dom.). — 8. Zima w przyrodzie a starość w życiu człowieka. (Dom.). — 9. Znaczenie Szymonowicza w literaturze polskiej. (Szk.). — 10. Jacek Soplica a Kmicic. (Dom.). — 11. Charakterystyka II. okresu literatury polskiej. (Szk.). — 12. Rozwój satyry w pierwszych czterech okresach literatury polskiej. (Dom.). — 13. Jak się zapatruje Naruszewicz na zadanie historyka? (Szk.). — 14. Wpływ obcy na literaturę polską w okresie Stanisławowskim. (Dom.).

Klasa VII. a: 1. Znaczenie ognia w przyrodzie i w życiu człowieka. (Dom.). — 2. Alluzje polityczne w «Powrocie posła» Niemcewicza. (Szk.). — 3. «Jak sobie pościelesz, tak się wyśpisz». (Powiastka. Dom.). — 4. Stanowisko Brodzińskiego w literaturze polskiej. (Szk.). — 5. Rozbiór i znaczenie utworu Mickiewicza: «Romantyczność». (Dom.). — 6. Treść i myśl zasadnicza I. części «Dziadów». (Dom.). — 7. Znaczenie «Konrada Wallenroda» w poetyckiej twórczości Mickiewicza. (Szk.). — 8. Ojczyzna w życiu i w pismach Mickiewicza. (Dom.). — 9. Obraz bitwy z Tatarami w «Maryi» Malczewskiego. (Szk.). — 10. Kto sieje wiatr, zbiera burzę. (Dom.).

Klasa VII. b: 1. Figury sfrancuziałych Polaków w «Powrocie posła» Niemcewicza. (Dom.). — 2. Budowa tragedii pseudoklasycznej na podstawie «Barbary Radziwiłłówny» A. Felińskiego. (Szk.). — 3. Jakie zarzuty czyni Morawski romantykowi i klasykowi? (Na podstawie «Listów do klasyków i romantyków». Szk.). — 4. Rozwinąć i uzasadnić myśl dwóch wierszy Brodzińskiego: «Kto garstką ziemię znosi, góry się doczeka, Z kropli za kroplą — uzbiera się rzeka». (W formie powiastki. Dom.). — 5. Jakie ideały wskazuje młodzieży Mickiewicz w «Odzie do młodości». (Dom.). — 6. Młodość poety na podstawie IV. części «Dziadów». (Dom.). — 7. Znaczenie powieści Wajdeloty w «Konradzie Wallenrodzie». (Szk.). — 8. Działalność i znaczenie «Towarzystwa przyjaciół nauk» w rozwoju cywilizacji polskiej. (Dom.). — 9. Znaczenie widzenia ks. Piotra w III. cz. «Dziadów». (Szk.). — 10. Ukraina w dziełach Malczewskiego, Zaleskiego i Goszczyńskiego. (Dom.).

- Klasa VIII.: 1. Roma suis viribus ruit. Na podstawie historyi i lektury. (Dom.). — 2. Tok myśli w prologu «Irydyona». (Szk.). — 3. Halban a Masynissa. (Dom.). — 4. Objaśnić zdanie Mickiewicza: «Dla poety jedna jest droga: Z serca — przez miłość — do Boga». (Dom.). — 5. Rozwinąć myśl, zawartą w słowach: «W ksiąg greckich, rzymskich steki Wlazłeś nie, żebyś gnil; Byś bawił się jak Greki, A jak Rzymianin bil». (Dom.). — 6. Cywilizacyjne znaczenie Austrii w 19. wieku. (Szk.). — 7. Główne kierunki w literaturze polskiej w okresie Mickiewiczowskim. (Szk.). — 8. Historia magistra vitae. (Szk.).

B. W języku niemieckim.

- Klasa V. a: 1. Der dankbare Löwe. (Nach der Schullektüre. Szk.). — 2. Die Sage von Krakus und Wanda. (Dom.). — 3. «Keinen preise selig vor dem Ende». (Nachzuweisen an Feuchterslebens Gedichte: «Die Glücklichen». Szk.). — 4. Das Wasser — des Menschen Freund und Feind. (Dom.). — 5. Reineke wird vor Gericht verklagt. (Szk.). — 6. Das Greisenalter — des Lebens Winter. (Dom.). — 7. Wie Reineke des Königs Gnade erlangt. (Dom.). — 8. Die Schlacht bei Kunaxa. (Auf Grund des Schulunterrichtes. Dom.). — 9. «Die Treue, sie ist doch kein leerer Wahn». (An Schillers «Bürgschaft» nachzuweisen. Szk.). — 10. Die Entdeckung der Mörder des Ibykus, dargestellt von einem Zuschauer im Theater. (Dom.). — 11. Hektors Tod. (Eine Nacherzählung. Szk.). — 12. Inhalt und Grundgedanke des Gedichtes «Der Zauberlehrling». (Dom.). — 13. Eine Übersetzung aus dem Polnischen. (Szk.). — 14. Erläuterung des Gedankens: Ein gut Gewissen ist ein sanftes Ruhekippen. (Dom.).

- Klasa V. b: 1. Der dankbare Löwe. (Nach der Schullektüre. Szk.). — 2. Die Sage von Krakus und Wanda. (Dom.). — 3. Es stehn dem Jüngling zwei Lebenswege frei zur Wahl. (Im Anschlusse an das Lesestück: «Herkules am Scheidewege. Szk.). — 4. Das Feuer — des Menschen Freund und Feind. (Dom.). — 5. Grimbart verteidigt den verklagten Reineke. (Szk.). — 6. Der Fluss, ein Bild des Menschenlebens. (Dom.). — 7. Wie Reineke des Königs Gnade erlangt. (Dom.). — 8. Der Tod des Stolnik Horeszko. (Auf Grund der polnischen Lektüre. Dom.). — 9. Der Triumph der Freundestreue in Schillers «Bürgschaft». (Szk.). — 10. Die Entdeckung der Mörder des Ibykos, dargestellt von einem Zuschauer im Theater. (Dom.). — 11. Die Unterwelt nach griechischer Vorstellung. (Nach der Schullektüre. Szk.). — 12. Hoch-

zeitslied. (Inhaltsangabe. Dom.). — 13. Eine Übersetzung aus dem Polnischen. (Szk.). — 14. Ein Ausflug in die Umgebung von Bochnia. (Dom.).

Klasa VI. a: 1. Früh übt sich, was ein Meister werden will. (Dom.). — 2. Die Anteilnahme der Bewohner an dem Schicksal der Vertriebenen in Goethes «Hermann und Dorothea». (Szk.). — 3. Der Kampf mit dem Drachen. (Dom.). — 4. Der Gegensatz zwischen einst und jetzt in Goethes «Hermann und Dorothea». (Dom.). — 5. Charakteristik des Pfarrers und des Apothekers in Goethes »Hermann und Dorothea«. (Szk.). — 6. Welche Schicksalsschläge haben auf den Entschluss Karls, über die Loire zu gehen, eingewirkt? (Szk.). — 7. Tischchen deck' dich. (Auf Grund der Lektüre. Szk.). — 8. Das Feuer im Dienste des Menschen. (Dom.). — 9. Kudrun. (Inhaltsangabe. Szk.). — 10. «Der Schatzgräber» von Bürger verglichen mit dem gleichnamigen Gedicht von Goethe. (Dom.). — 11. Reinekes Freveltaten. (Szk.). — 12. Der Nutzen des Wassers. (Dom.). — 13. Charakteristik der Personen im ersten Akte von Lessings »Minna von Barnhelm«. (Dom.). — 14. Meine Privatlektüre. (Szk.).

Klasa VI. b: 1. Aller Anfang ist schwer. (Dom.). — 2. Die Schilderung der Vertriebenen durch den Apotheker und durch Hermann in in Goethes «Hermann und Dorothea». (Szk.). — 3. Der Graf von Habsburg. (Dom.). — 4. Wie sah das Städtchen aus, das Goethe zum Schauplatz seines Gedichtes «Hermann und Dorothea» erwählt hat? (Dom.). — 5. Charakteristik des Wirtes und der Wirtin in Goethes «Hermann und Dorothea. (Szk.). — 6. Elternhaus und Heimat der Jungfrau von Orleans. (Szk.). — 7. Der Wunschring. (Auf Grund der Lektüre. Szk.). — 8. Das Feuer im Dienste des Menschen. (Dom.). — 9. Bernhard von Clairvaux. (Inhaltsangabe. Szk.). — 10. «Der Schatzgräber» von Bürger verglichen mit dem gleichnamigen Gedicht von Goethe. (Dom.). — 11. Die Pfingstversammlung am Königshofe. (Szk.). — 12. Der Nutzen des Wassers. (Dom.). — 13. Charakteristik der Personen im ersten Akte von Lessings «Minna von Barnhelm». (Dom.). — 14. Meine Privatlektüre. (Szk.).

Klasa VII. a: 1. Die Ritterspiele im Mittelalter. (Auf Grund der Schullektüre. Szk.). — 2. Der Charakter Hagens im Nibelungenliede. (Dom.). — 3. Baumgarten erzählt dem Werner Stauffacher seine Erlebnisse. (Szk.). — 4. Das Leben auf dem Bahnhofe. (Schilderung. Dom.). — 5. Arnold von Melchthal. (Eine Erzählung. Szk.). — 6. Veranlassung zur Rede Demosthenes' über die Angelegenheiten im Chersones. (Szk.). — 7. Welche Gründe treiben Philotas zum

- Selbstmorde? (Dom.). — 8. Die Bedrängnisse Karls VII. vor dem Erscheinen der Jungfrau von Orleans. (Szk.). — 9. Goethes «Erlkönig» verglichen mit Bürgers «Lenore». (Dom.). — 10. Die Erstürmung Sigeths durch Soliman. (Nach Körners «Zriny». Szk.).
- Klasa VII. b: 1. Der Ritterschlag. (Auf Grund der Schullektüre. Szk.). — 2. Der Charakter Hagens im Nibelungenliede. (Dom.). — 3. Die Zusammenkunft der drei Vertreter der Schweizer im Hause des Walther Fürst. (Szk.). — 4. Das Leben auf dem Bahnhofe. (Schilderung. Dom.). — 5. Gesslers Tod. (Szk.). — 6. Klopstocks Verhalten zur französischen Revolution. (Auf Grund gelesener Oden. Szk.). — 7. Schuld und Sühne des Philotas. (Dom.). — 8. Das Auftreten der Jungfrau von Orleans, der Wendepunkt der Handlung im ersten Aufzuge des Dramas. (Szk.). — 9. Goethes «Erlkönig» verglichen mit Bürgers «Lenore». (Dom.). — 10. Der tragische Untergang des Helden in Körners «Zriny». (Szk.).
- Klasa VIII.: 1. Drum soll der Sänger mit dem König gehen, Sie beide wohnen auf der Menschheit Höhen. (Dom.). — 2. Welche Hemmnisse stellen sich bereits im I. Aufzuge der Maria Stuart der Vollstreckung des Todesurteils entgegen? (Szk.). — 3. Der Entwicklungsgang der Kultur. (Im Anschluss an Schillers kulturhistorische Gedichte. Dom.). — 4. Inwiefern erfüllt der I. Aufzug der «Maria Stuart» die Zwecke der Exposition. (Szk.). — 5. Die Begegnung der beiden Königinnen in Schillers «Maria Stuart». (Szk.). — 6. Die Glocke, eine Verkünderin der Menschengeschicke. (Dom.). — 7. Der Bürgerkrieg, der schrecklichste von allen. (Dom.). — 8. Aus meiner Privatlektüre. (Szk.). — 8. Österreichs Anteil an der deutschen Literatur. (Szk.).

Temata piśmiennego egzaminu dojrzałości.

1. Tac. Agr. c. 30. i 31.: «Quotiens... carissima est». Przekład na język polski.
2. Popliński, *Historia powszechna*. T. I., str. 525.: «Mitrydates.. nowe wojsko». Przekład na język łaciński.
3. Platon, Protagoras XXVIII.: «Ἐγὼ τοίνυν... διδάσκουσιν.» Przekład na język polski.
4. Hr. Henryk a Pankracy w «Nieboskiej».
5. Die Charaktere in Goethes «Hermann und Dorothea».
6. a) Obliczyć powierzchnię czaszy, której wysokość $w = 4z$ t. j. cztery razy większa, niż pierwiastek równania: $\log 218 = \log (36^{5z} + 2688) - \log 48$, podstawą zaś jest koło $x^2 + y^2 - 8x - 6y + 9 = 0$.

b) Rozwiązać trójkąt, znając sumę dwu jego boków $a + b = 384$, kąt $\beta = 52^{\circ}28'10''$ i promień koła na tym trójkącie opisanego $R = 126$ m.

c) Ktoś dawał przez 12 lat na procent składany $3\frac{1}{2}\%$ po 1880-83 K z góry. Przez ile lat następnych będzie pobierał z dołu roczną rentę po 2000 K?

V. Przedmioty nadobowiązkowe.

1. Historia kraju rodzinnego. Naukę tę wykładano w klasie III. a, III. b, IV. a, IV. b, VII. a i b, w 1. półroczu kl. VIII., w 2. półroczu kl. VI. a i b w myśl programu, przez Wysoką Władzę poleconego.

2. Kaligrafia. Na naukę tę uczęszczali uczniowie klasy I. i II. w dwóch oddziałach. Uczono kaligrafii polskiej według wzorów Nowickiego i kaligrafii niemieckiej według wzorów Greinera.

3. Gimnastyka. Nauka gimnastyki odbywała się w 10 godzinach tygodniowo i w 10 oddziałach.

Poszczególne lekcye obejmowały: ćwiczenia wolne z przyrządami lub bez przyrządów, ćwiczenia rzędowe, rejowe, ćwiczenia na przyrządach, ćwiczenia w budowaniu piramid, w zapasach i igrzyskach, gry i zabawy towarzyskie, jazdę na kole.

Ćwiczenia przerabiano z uczniami ze stosownem stopniowaniem i zmianą. Z ćwiczeń na przyrządach wzięto z uczniami klasy 1. i 2. ćwiczenia 1. i 2. stopnia, z uczniami klasy 3. i 4. ćwiczenia 2. i 3. stopnia, z uczniami zaś klas wyższych ćwiczenia 2., 3. i 4. stopnia.

4. Nauka rysunków odbywała się w trzech oddziałach po dwie godziny na tydzień. Oddział III. podzielony był na dwie grupy.

Naukę prowadzono po myśli nowych kierunków i metod nauczania tego przedmiotu. Przez kreślenie kół, elips, zwojów, ślimacznic, rozet, liści, kielichów i innych motywów zdobniczych podług wzoru na tablicy dążono do wyćwiczenia ręki i oka. Aby rozbudzać wyobraźnię i ćwiczyć zdolność twórczą u uczniów, rysowano poznane motywa na zeszytach podręcznych w domu z pamięci, łączono poznane motywa w ornamenta i tworzone nowe. Aby nabyć biegłości w kreśleniu krzywizn w wielkim rozmiarze na płaszczyźnie pionowej, rysowali uczniowie na tablicy szkolnej. Uczono o barwach i ich mieszanii, wprowadzono malowanie, względnie rysowanie pędzlem bez poprzedniego obrysowywania konturów ołówkiem, malowano z natury liście, a podług wzoru na tablicy ludowe motywa zdobnicze.

Uczniowie oddziału II. rysowali podług wzoru na tablicy i z pa-

mięci trudniejsze motywa zdobnicze. Malowali ornamenta płaskie podług wzorów, liście, kwiaty, motyle, pióra ptaków z natury, stylizowali je i łączyli w ornament.

Używając odpowiednich przyborów, wyjaśniano uczniom oddziału III. grupy 1. sposobem pogładowym główne zasady perspektywy wolnej i oświetlenia. Rysowano z modeli drewnianych bryły, a z modeli gipsowych naczynia starożytne; z natury różne przedmioty z otoczenia, pokrewne kształtem rysowanym modelom, uwzględniając zjawiska perspektywy i oświetlenia.

Podług modeli gipsowych rysowali uczniowie oddziału III. grupy 2. ornamenta plastyczne, architektoniczne członki i ozdoby, medaliony, maski, głowy, biusta; studyowali martwą naturę, zwierzęta i ptaki podług wypchanych okazów, rysowali wewnątrz sali rysunkowej, korytarze i klatkę schodową budynku, studyowali ręce, głowy i ciała ludzkie z natury. W czasie wycieczek, w tym celu urządzanych, zaznajamiali się z rysowaniem krajobrazu z natury.

5. Śpiew. Nauki tego przedmiotu udzielano w dwóch oddziałach po 2 godziny tygodniowo.

W oddziale pierwszym poznali uczniowie potrzebną teorię muzyki w zastosowaniu do śpiewu. Śpiewano wokalizy i solfedzia na jeden, dwa i trzy głosy.

W drugim oddziale śpiewano utwory kościelne i świeckie na chór mieszany z akompaniamentem orkiestry gimnazjalnej i na chór męski a capella. Oddział ten śpiewał na nabożeństwach uczniów i na uroczystościach szkolnych.

6. Nauki muzyki udzielano w 15 godzinach tygodniowo na rżniętych i dętych instrumentach w 5 oddziałach.

Na niższych oddziałach grali uczniowie ćwiczenia początkowe, etudy, duety i tercety.

Na wyższych oddziałach grano uwertury, marsze, utwory religijne i narodowe.

Orkiestra smyczkowa grywała na nabożeństwach uczniów i na uroczystościach szkolnych.

Orkiestra, która w marcu b. r. rozpoczęła naukę gry na dętych instrumentach, grała przy końcu roku szkolnego marsze, pieśni kościelne i narodowe.

VI. Fundusz zapomogi ubogich uczniów.

Majątek zarodowy z końcem roku szkolnego 1903. wynosił 5704 K 29 h. W roku 1903/1904. udzielono zapomogi na lekarstwa 213 uczniom w łącznej kwocie 207 K 77 h i powiększono o 91 K 88 h kapitał zarodowy, który obecnie wynosi 5796 K 17 h.

Nadesłali zapomogi dla pewnych uczniów:

Wydział powiatowy w Bochni 200 K, a 180 K jako dopłatę za utrzymanie 3 uczniów w bursie.

Wydział Powiatowy w Brzesku 330 K.

Wymienionym dobrodziejom, lekarzom miejscowym za bezpłatne leczenie uczniów i aptekarzom: Franciszkowi Göttingerowi, Stanisławowi Pawłowskiemu i Alfredowi Weissowi za opust w cenie lekarstw, dostarczanych ubogim uczniom, składa Dyrekcyja najszczerze podziękowanie.

VII. Statystyka uczniów.

	K L A S A														Razem	
	I.		II.		III.		IV.		V.		VI.		VII.			VIII.
	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b		
I. Liczba uczniów:																
Przy końcu roku szkol. 1903	56	53	43	44	52	44	34	40	30	32	30	34	38	33	19	582
Na początku roku szkol. 1904	53	54	57	50	45	44	50	43	32	37	31	32	29	30	41	628
W ciągu roku szkol. przybyło	.	.	1	2	3	1	.	2	.	2	.	11
W ogóle przyjęto	53	54	58	52	48	44	50	43	32	38	31	34	29	32	41	639
Między tymi przyjęto:																
z innych zakładów:																
a) do klas wyższych	53	52	1	3	4	1	1	2	1	3	.	1	2	2	.	126
b) repetentów	.	1	1	1	.	.	.	2	.	.	.	1	.	.	.	6
z tutejszego zakładu:																
a) do klas wyższych	.	.	54	47	40	39	49	36	31	34	28	29	25	30	37	479
b) repetentów	.	1	2	1	4	4	.	3	.	1	3	3	2	.	4	28
W ciągu roku wystąpiło z zakładu	5	6	4	2	6	.	3	5	.	2	2	8	5	3	1	52
Liczba uczniów z końcem roku 1903/4	48	48	54	50	42	44	47	38	32	36	29	26	24	29	40	587
Między tymi było:																
a) publicznych	47	47	54	50	42	44	47	38	32	36	29	24	24	29	40	583
b) prywatystów	1	1	2	.	.	.	4
2. Według miejsca urodzenia było:																
z Bochni	5	9 ¹	17	12	6	5	7	4	12	6	6	2 ¹	3	7	6	107 ²
» powiatu bocheńskiego	19	19	19	10	22	15	13	18	3	15	9	9	5	10	8	194
» » brzeskiego	9	6	4	12	4	5	9	7	6	.	9	5	7	3	7	93
» » limanowskiego	3 ¹	1	.	2	.	1	2	2	.	3	.	1	1	1	1	18 ¹
» » mieleckiego	2	.	1	.	.	.	1 ¹	.	1	1	6 ¹
» » myślenickiego	1	.	1	2
» » wielickiego	1	.	.	2	2	.	2	1	.	1	9
» innych powiatów	8	11	14	11	7	15	15	5	11	10	5	4	7	7	15	145
» Bukowiny	1	1
» Śląska	.	1	1
» Cesarstwa Rosyjskiego	2	.	.	1	3	1	7
Razem	47 ¹	47 ¹	54	50	42	44	47	38	32	36	29	24 ²	24	29	40	583 ⁴
3. Według języka ojczystego było:																
mówiących po polsku	47 ¹	47 ¹	54	50	42	44	47	38	32	36	29	24 ²	24	29	40	582 ⁴
» » rusku	1	1
Razem	47 ¹	47 ¹	54	50	42	44	47	38	32	36	29	24 ²	24	29	40	583 ⁴
4. Wyznania było:																
katolick., obrz. łacińskiego	46 ¹	41 ¹	51	43	42	43	45	38	31	35	29	23 ²	24	26	36	553 ⁴
» » greckiego	.	.	1	1	1	.	.	.	1	3	7
mojżeszowego	1	6	2	7	.	1	2	1	.	2	1	23
Razem	47 ¹	47 ¹	54	50	42	44	47	38	32	36	29	24 ²	24	29	40	583 ⁴

	K L A S A														Razem	
	I.		II.		III.		IV.		V.		VI.		VII.			VIII.
	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b		
5. Wiek uczniów :																
Lat 11 miało	14	11	25
» 12 »	15	9	14	2	40
» 13 »	8 ¹	13 ¹	14	12	6	11	64 ²
» 14 »	6	8	9	12	9	10	9	11	74
» 15 »	1	5	11	16	13	8	18	7	13	11	103
» 16 »	3	1	4	4	5	10	9	5	6	5	2	1	.	.	.	55
» 17 »	2	3	6	1	9	10	4	9	6	2	5	5	.	62
» 18 »	1	2	3	2	3	7	9	7	8	2	7	8	59
» 19 »	1	1	.	2	.	2	3	8 ¹	4	6	5	32 ¹
» 20 »	1	.	7	4	5	6	7	30
» 21 »	1	.	3	1 ¹	6	3	11	25 ¹
» 22 »	1	.	2	2	6	10
» 23 »	1	.	.	.	1	2
» 24 »	2	2
Razem	47 ¹	47 ¹	54	50	42	44	47	38	32	36	29	24 ²	24	29	40	583 ⁴
6. Według miejsca pobytu rodziców było :																
z Bochni	11 ¹	14	30	18	14	18	21	12	20	15	9	6 ¹	11	13	16	228 ²
z powiatu bocheńskiego	21	18	17	10	18	14	14	14	3	14	9	9	5	9	9	184
» » brzeskiego	9	7 ¹	2	10	5	4	7	6	6	.	10	4	6	2	7	85 ¹
» » limanowskiego	3	.	.	2	.	.	2	2	.	2	.	1	1	.	.	13
» » mieleckiego	1	.	.	.	2	1	.	1	1	6
» » wielickiego	2	1	1	1	2	.	2	2	1	.	1	11
z innych powiatów	1	5	4	9	3	6	3	3	3	3	1	1 ¹	.	4	6	52 ¹
z Śląska	1	1
z Cesarstwa Rosyjskiego	2	2
z Ameryki	1	1
Razem	47 ¹	47 ¹	54	50	42	44	47	38	32	36	29	24 ²	24	29	40	583 ⁴
7. Według stanu rodziców było :																
synów właścicieli dóbr	1	1	1	.	.	1	.	1	2	1	8
» mieszczan	8	2	.	1	1	2	1	1	.	.	.	2	.	18
» rolników	25	10	9	21	18	10	6	16	11	11	11	11	9	10	13	191
» urzędników państw.	3 ¹	4 ¹	6	8	3	8	10	5	4	5	1	2	2	1	6	68 ²
» » auton.	1	1	1	1	.	1	.	.	.	3	1	.	2	2	2	15
» wojskowych	1	.	.	1	1	1	.	.	1	5
» adwokatów	1	1	1	.	1	.	.	1	1	6
» notaryuszy	1	1	.	2
» lekarzy	2	2
» aptekarzy	1	1	.	.	.	1	.	3
» profes. szkół średn.	1	.	1	.	.	2	.	.	1	1	.	.	1	1	.	8
» nauczyc. szkół lud.	5	4	3	1	1	5	.	1	1	3	2	.	1	2	29
» inżynierów	2	1	2	5
» artystów	1	1
» przemysłowców	7	4	.	4	7	2	11	.	2	.	1	1 ¹	.	1	1	41 ¹
» kupców	2	1	1	.	2	2	.	1	1	10
» oficyalistów prywat.	2	3	1	1	.	2	3	.	1	.	.	1	.	.	2	16
» sług państwowych	8	11	3	8	9	2	7	7	9	5	1	2	5	6	83
» » prywatnych	2	1	3	.	3	1	.	.	.	1	.	1	.	1	.	13
sierot	4	7	6	4	1	1	1	6	1	1	6	5 ¹	8	3	5	59 ¹
Razem	47 ¹	47 ¹	54	50	42	44	47	38	32	36	29	24 ²	24	29	40	583 ⁴

	K L A S A														Razem	
	I.		II.		III.		IV.		V.		VI.		VII.			VIII.
	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b		
8. Klasyfikacja.																
a) Z końc. r. 1903/4 otrzym.:																
stopień pierwszy z odznac.	4	4	3	3	3	1	7	7	4	8	1	1	4	5	6	61
» pierwszy	23	33	29	25	23	30	32	23	18	15	15	14	15	19	34	348
» drugi	10	2	12	13	8	1	4	1	3	1	5	5 ²	2	1	.	68 ²
» trzeci	1	.	6	2	1	3	.	.	3	1	1	1	1	1	.	20
Przeznaczono do egz. popr.	9	8 ¹	4	7	7	9	4	7	4	11	7	3	2	4	.	86 ¹
Nie klasyfikowano	0 ¹	0 ¹
Razem	47 ¹	47 ¹	54	50	42	44	47	38	32	36	29	24 ²	24	29	40	583 ¹
b) Dodatek do klas. zar. 1902/3																
Przeznaczono do egz. popr.	6	11	7	9	7	5	9	9	.	2	6	2	.	8	2	83
» » » uzupeł.	1	1
Egzamin złożyło	6	11	5	7	6	5	9	10	.	1	5	2	.	8	.	75
Egzaminu nie złożyło	2	2	1	1	1	.	.	.	2	9
Ostatecz. wynik klas. za rok 1902/3																
Stop. pierwszy z od. otrzym.	11	9	8	2	6	9	7	9	4	5	5	3	.	6	1	85
Stopień pierwszy otrzymało	44	42	32	40	44	28	25	29	25	25	20	27	.	29 ¹	30	456 ¹
» drugi »	.	.	3	2	2	7	1	1	1	2	2	4	.	2	3	32
» trzeci »	1	2	0 ¹	1	.	.	3	7 ¹
Razem	56	53	43	44	52	44	33 ¹	40	30	32	30	34	.	37 ¹	33	580 ²
9. Opłaty uczniów:																
Opłatę szkolną złożyło:																
w I. półroczu	11	10	6	4	4	6	5	8	3	4	3	7	5	1	14	91
w II. »	7	5*	20	12	14 ^a	8	8	2	9	5	9	11	6	7	18	141 ^a
Od opłaty szkolnej uwolniono:																
w I. półroczu	38	40	49	47	41	38	45	34	29	32	27	23	22	29	27	521
w II. »	40	44	34	38	30	36	39	36	23	31	20	15	18	22	22	448
Opłata szkolna wynosiła K:																
w I. półroczu	330	300	180	120	120	180	150	240	90	120	90	210	150	30	420	2730
w II. »	210	150	600	360	420	240	240	60	270	150	270	330	180	210	540	4230
Razem	540	450	780	480	540	420	390	300	360	270	360	540	330	240	960	6960
Taksy wstępne wynosiły K	222.60	222.60	4.20	8.40	8.40	4.20	.	12.60	4.20	8.40	.	8.40	8.40	4.20	4.20	520.80
Datki na środki naukowe .	106	108	116	104	96	88	100	86	64	76	62	68	58	64	82	1278
Taksy za dupl. świad. szk.	4	8	4	.	.	.	4	.	4	4	.	4	.	.	.	32
Razem	332.60	338.60	124.20	112.40	104.40	92.20	104	98.60	72.20	88.40	62	80.40	66.40	68.20	86.20	1830.80
10. Uczęszczanie na naukę przedmiotów nadobowiązkowych:																
Historia kraju rodz. { I. półr.	45	44	48	39	27	30	40	273
{ II. półr.	42	44	47	38	.	.	29	24	24	29	.	277
Gimnastyka	32	28	34	40	21	32	23	24	19	19	24	17	11	8	.	332
Rysunki	7	10	14	3	4	13	12	3	5	5	3	.	4	1	1	85
Śpiew	10	10	6	1	3	11	12	5	6	7	3	2	5	5	.	86
Muzyka	2	2	2	1	3	10	5	2	1	3	.	2	2	.	35
Kaligrafia	17	20	10	11	58
II. Stypendya.																
Liczba stypendyów	2	4	.	2	1	.	.	2	2	4	17
Kwota ogólna stypendyów	500	1575	.	500	240	.	.	515	715	1260	5305

*) Jeden uczeń po złożeniu opłaty szkolnej opuścił zakład.
a) Dwaj uczniowie po złożeniu opłaty szkolnej opuścili zakład.

VIII. Zbiory naukowe.

Biblioteka nauczycielska zawiera 2960 dzieł w 5455 tomach i 3884 programów szkolnych.

Dziela kupione i w darze otrzymane: Berliner Philologische Wochenschrift. Biblioteka Warszawska. Poradnik językowy. Przegląd Polski. Przegląd Powszechny. Przewodnik bibliograficzny. Przewodnik naukowy i literacki. Fries-Menge, Lehrproben und Lehrgänge aus der Praxis. Verordnungsblatt für den Dienstbereich des Ministeriums für Kultus und Unterricht. Dziennik urzędowy c. k. Rady Szkolnej krajowej. Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Zarncke Ed., Literarisches Centralblatt.

Gloger Z., Encyklopedia staropolska ilustrowana. T. IV. Rocznik Akademii Umiejętności 1903. Burckhardt J., Die Cultur der Renaissance in Italien. Nuckowski J.: Początki logiki ogólnej dla szkół, Kilka uwag o nowym podręczniku logiki. Pawlicki Stefan, Historia filozofii greckiej T. II. cz. 1. — Burgerstein L., Zur häuslichen Gesundheitspflege der Schuljugend. Scholtz F. — J. Wl. Dawid, Wady charakteru dziecięcego i ich leczenie. — Szcześniak W., Słownik apologetyczny wiary katolickiej (podług Jaugey'a). — Thesaurus linguae latinae. Vol. I. fasc. VI. i vol. II. fasc. V. — Karłowicz J., Słownik gwar polskich. T. III. Materyały i prace Komisji językowej Akademii Umiejętności w Krakowie. T. I. z. 3. Pamiętnik literacki wyd. przez Tow. literackie im. A. Mickiewicza. R. I i II. Rozprawy Wydziału filologicznego Akademii Umiejętności w Krakowie. Og. zb. t. 36. Co nowego. Zbiór anegdot polskich z r. 1650. Wydał A., Brückner. Facecye polskie z roku 1624. Głiński K., W Babinie. Grabowski T., Poezja polska po roku 1863. Koterbski J., Dekadentyzm a religia katolicka w lirykach Kazimierza Przerwy-Tetmajera. Maeterlinck M., Pisma. Ser. I. 4 t. Małcki A., Juliusz Słowacki, jego życie i dzieła. Wyd. 3. Wyspiański St.: Bolesław Śmiały, Wyzwolenie. — Fischer Kuno, Goethes Faust. T. IV. Grimm J. u. W., Deutsches Wörterbuch. T. 10. z. 11., 12. i 13., t. 13. z. 3. Heinze u. Schröder, Aufgaben aus klassischen Dramen, Epen und Romanen. Herders ausgewählte Werke. Teetz F., Aufgaben aus deutschen epischen und lyrischen Gedichten. — Pilat T.: Podręcznik statystyki Galicyi, t. VII., cz. 1. i 2., Wiadomości statystyczne o stosunkach krajowych, t. XX. z. 1. i 2. Ubiory ludu polskiego. Z. 1. — Archiwum do dziejów literatury i oświaty w Polsce. T. X. German L., Przegląd dziejów literatury powszechnej. T. IV. Rozprawy Wydziału historyczno-filozoficznego Akademii Umiejętności

w Krakowie. Og. zb. t. 45. i 46. — Ganter und Rudio. Die Elemente der analytischen Geometrie der Ebene. — Smalian K., Lehrbuch der Pflanzenkunde. Sprawozdanie Komisji fizyograficznej. T. 37. — Graetz L., Das Licht und die Farben. Scheiner, Der Bau des Weltalls. — F. J. L. d'Arma Dietz, Przewodnik teoretyczno-praktyczny w nauce śpiewu zbiorowego dla szkół średnich i seminaryów nauczycielskich. Bériot Ch., Violin-Schule. Surzyński S., Hold najslodszeru Sercu Jezusowemu. 20 pieśni.

Biblioteka dla uczniów zawiera dzieł do czytania 1461 w 2752 tomach, mianowicie:

1. dzieł polskich: a) dla uczniów klas niższych 290 w 488 tomach,
b) dla uczniów klas wyższych 594 w 1258 tomach,
razem . . . 884 w 1746 tomach;
2. dzieł ruskich 48 w 66 tomach,
3. dzieł niemieckich: a) dla uczniów klas niższych 205 w 220 tomach,
b) dla uczniów klas wyższych 324 w 720 tomach,
razem . . . 529 w 940 tomach.

Wypożyczono w roku 1903/1904:

klasy	uczniom	książek polskich	uczniom	książek niemieckich	książek razem
II. a	54	392	—	—	392
II. b	50	360	—	—	360
III. a	42	408	32	88	496
III. b	44	440	30	32	472
IV. a	47	480	26	90	570
IV. b	38	494	32	85	579
V. a	32	352	34	110	462
V. b	32	380	29	96	476
VI. a	29	190	25	70	260
VI. b	24	150	19	56	206
VII. a	24	230	23	95	325
VII. b	29	290	27	65	355
VIII.	40	250	34	180	430
razem	485	4416	311	967	5383

Do tej biblioteki przybyły w roku szkolnym 1904. następujące książki:

Belza W., Maryla. Brodziński K.: Wiesław, Wspomnienia mojej młodości. Byron: Manfred, Więzień Czyllonu. Charakterystyki literackie: Stefan Żeromski, Stanisław Przybyszewski, Stanisław Wyspiański. Chelmiński Z., W Brazylii. Chmielowski P.: Henryk Sienkie-

wicz w oświeceniu krytycznym, Najnowsze prądy w poezyi naszej. Chodźko I., Obrazy litewskie. Ser. I.—III. Dickens K.: Noc wigilijna, Dzwony. Feldman W., Wybór poezyi «Młodej Polski». Fredro J. A., Komedye. Gębarski S., Jutrzenka. German L.: Henryk Ibsen, Przegląd dziejów literatury powszechnej. Goethe Jenike, Faust. Kasprowicz J., Poezye. Kochanowski J., Psalterz Dawidowy. Konopnicka M., Mickiewicz, jego życie i duch. Koterbski J., Dekadentyzm a religia katolicka w lirykach Kazimierza Przerwy-Tetmajera. Kozłowski W., Idee etyczno-społeczne w ostatnich powieściach Elizy Orzeszkowej. Krasicki I.: Bajki, Myszeis, Wojna chocimska. Krasiński Z.: Irydyon, Nieboska komedyja. Kraszewski J. I.: Barani kożuszek, Ulana, W mętnej wodzie. Kraszewski K., Z podań i szpargałów. Lam J., Humoreski. Lubicz W., Oko proroka. Malczewski A., Marya. Mayne Reid, Porwana siostra. Mazanowski A., Charakterystyki literackie: Adam Mickiewicz, Antoni Malczewski, Jan Kochanowski. Mickiewicz A.: Ballady i romanse, Grażyna, Konrad Wallenrod, Pan Tadeusz, Pisma poetyczne. Misye katolickie. Morawska Z.: Jan Niewdźyd, Królewicz. Niemcewicz J. U., Powrót posła. Pol W., Pieśń o domu naszym. Prus B., Lalka. Przyborowski W.: Księżniczka z Minsterberga, Madejowe łoże, Przygody Adamka. Rydel L., Poezye. Rzewuski H., Listopad. Schiller Fr.: Don Karlos, Wilhelm Tell. Sienkiewicz H.: Krzyżacy, Przez stepy, Orso. Skarga P., O miłości ku Ojczyźnie. Słowacki J.: Hugo, Mnich, Arab, Mazepa, Sen srebrny Salomei, Trzy poemata, Ojciec zadżumionych, W Szwajcaryi, Waclaw. Stroka W., Z minionych lat. Syrokomla W.: Janko Cmentarnik, Margier, Urodzony Jan Dęboróg. Szajnocha K., Szkice historyczne. T. 1.—3. Szekspir-Kasprowicz, Hamlet. Tarnowski S., Józef Szujski. Teresa J.: Dworzanin królewicza Jakóba, Zwycięstwo woli. Turezyński J., Dramat bezprawia. Turgieniew — Junosza, Z zapisek myśliwego. Wasilewski Z., Nowy Konrad. Rozbiór «Wyzwolenia» St. Wyspiańskiego. Wyspiański St.: Bolesław Śmiały, Wyzwolenie. Zacharyasiewicz J., Zakopane skarby. Zdziechowski M., Twórczość liryczna Asnyka. Żółkiewski St., Początek i progres wojny moskiewskiej. Żuławski J., Eros i Psyche.

Deter Chr., Abriss der Geschichte der Philosophie. Dickens Ch., Ein Weihnachtsabend. Goethe J. W.: Gedichte, Reineke Fuchs. Grillparzer, Sämmtliche Werke. Bd. VII.: Des Meeres und der Liebe Wellen, Der Traum, ein Leben; Melusina. Hamerling, Werke. Hartleben O., Rosenmontag. Hauptmann G., Fuhrmann Henschel. Heine H., Buch der Lieder. Hölderlin, Gesammelte Dichtungen. Junker H., Grundriss der Geschichte der französischen Literatur. Kirchmann J., Katechismus der Philosophie. Kleist H., Das Käthchen von Heilbronn. Kluge H.,

Geschichte der deutschen National-Literatur. Lenau, Gedichte. Lessing G. E.: Emilia Galotti, Laokoon, Minna von Barnhelm, Miss Sara Sampson, Nathan der Weise. Molière J. B.: Sämmtliche Werke, Der Geizige. Schiller F.: Gedichte, Don Carlos, Das Fragment des Demetrius, Die Jungfrau von Orleans, Die Räuber, Die Verschwörung des Fiesko zu Genua, Wilhelm Tell. Servaes Fr., Heinrich v. Kleist. Siegfried W., Tino Moralt. Valentin V., Erläuterung zu Goethes Faust. Viehoff H., Handbuch der deutschen Nationalliteratur. Vossler K., Italienische Literaturgeschichte. Wieland, Werke.

Gabinet geograficzny ma 123 map ściennych, 22 atlasów, 100 obrazów geograficznych, 9 globusów i 1 telluryum.

Kupiono: Gaebler Ed.: Frankreich, Apenninen-Halbinsel, Pyrenäen-Halbinsel, Balkan-Halbinsel. Sydow-Habenicht, Australien und Polynesien. Furrer D. K., Fünf Bilder aus Palaestina.

Gabinet historyczny ma 67 map ściennych, 20 atlasów, 156 obrazów i 61 fotografii.

Kupiono: Kiepert H., Wandkarte des Römischen Reiches, Lehmann Ad., Kulturgeschichtliche Bilder: Ägyptischer Tempel, Der Tempel zu Jerusalem, Im Priesterhofs. Otrzymano w darze: Putzger-Lewicki i Bojarski, Atlas historyczny.

Gabinet archeologiczny zawiera 42 dzieł w 59 tomach, 5 atlasów, 101 tablic, 228 obrazów, 9 modeli i 1 statuę. W ciągu roku szkolnego kupiono: Cybulski Steph., Tabulae, quibus antiquitates Graecae et Romanae illustrantur: Vestitus Graecorum, Vestitus Romanorum, Urbs Roma antiqua. Amelung W., Die Gewandung der alten Griechen und Römer. Furtwängler und Ulrichs, Denkmäler griechischer und römischer Skulptur. Auswahl für den Schulgebrauch aus der von H. Brunn und Fr. Bruckmann herausgegebenen Sammlung. Lehmann Ad., Kulturgeschichtliche Bilder: Im römischen Lager, Das Forum Romanum zur Zeit des Septimius Severus, Inneres eines römischen Hauses. Springer A., Powszechna illustrowana historia sztuki. Przekład polski Kazimierza Broniewskiego.

Gabinet fizyczny zawiera 337 przyrządów i 41 modeli.

Gabinet przyrodniczy ma: w dziale «Zoologia» 359 okazów, 11 pudełek z owadami, 10 modeli, 130 tablic ściennych, 7 atlasów; w dziale «Botanika» 1080 okazów, 16 zielników, 99 modeli, 49 tablic ściennych, 2 atlasy; w dziale «Mineralogia i geologia» 427 okazów, 177 modeli i 1 atlas.

Nabyto podczas roku szkolnego: 5 zoologicznych obrazów Lehmann-Leutemanna, 25 zoologicznych tablic ściennych Leuckarta i Nitschego i 2 tablice anatomiczne Lendenfelda.

Gabinet rysunkowy ma modeli: 50 gipsowych, 10 drewnianych

i 15 drutowych, 2 wypchane ptaki, wzorów rysunkowych: zeszytów 42, tablic 264.

Nabyte podczas roku szkolnego przedmioty są następujące: myszolów z podniesionemi skrzydłami i zdobyczą, sroka odlatująca.

Biblioteka książek szkolnych dla ubogich uczniów zawiera 1273 książek. W ciągu roku wypożyczono 271 uczniom 731 książek.

Pozostałość kasowa z roku 1902/3 . . . 540 K 38 h

Uczniowie do puszki złożyli 12 » 31 »

Odsetki od kapitału 27 » 22 »

Razem . . . 579 K 91 h

Na kupno i oprawę książek wydano . . . 13 » 12 h

Pozostaje na rok 1904/5 566 K 79 h

Pozostałość kasową złożono w bocheńskiej Powiatowej Kasie Oszczędności na książeczki nr. 4312 i 6040.

IX. Kronika zakładu.

J. E. Pan Minister W. i O. reskryptem z dnia 20. czerwca 1903 l. 17656 przyznał ósmą rangę służbową profesorowi, Edwardowi Kozłowskiemu.

J. E. Pan Minister W. i O. reskryptem z dnia 23. czerwca 1903 l. 16700 nadał profesorowi tutejszego zakładu, Karolowi Stachowi, posadę nauczycielską w c. k. IV. Gimnazyum w Krakowie, zamianował rzeczywistymi nauczycielami w tutejszym zakładzie: Stefana Brableca, nauczyciela w Gimnazyum prywatnem w Cieszynie, ks. Alojzego Nalepę, zastępcę nauczyciela religii w tutejszem Gimnazyum, Ryszarda Ordyńskiego i Henryka Trzpisia, zastępców nauczycieli w c. k. Gimnazyum w Jaśle; zamianował rzeczywistym nauczycielem w c. k. Gimnazyum w Buczaczu zastępcę nauczyciela w tutejszym zakładzie, Bazylego Wynara, a prowizorycznym nauczycielem w c. k. Szkole realnej w Tarnowie zastępcę nauczyciela w tutejszym zakładzie, Antoniego Bartczaka.

J. E. Pan Minister W. i O. reskryptem z dnia 24. sierpnia 1903 l. 28392 zamianował zastępcę nauczyciela w tutejszym zakładzie, Tomasza Dyducha, rzeczywistym nauczycielem w c. k. II. Gimnazyum w Tarnowie.

C. k. Rada Szkolna krajowa reskryptem z dnia 28. lipca 1903 l. 19984 zamianowała Karola Bielezyka zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie, przeniosła do tutejszego zakładu reskryptem z dnia 28. lipca 1903 l. 22528 Bogusława Butrymowicza, zastępcę nauczyciela w c. k. Gimnazyum św. Jacka w Krakowie, reskryptem

z dnia 28. lipca 1904 l. 22521 Jana Grzędzielskiego i reskr. z dnia 28. lipca 1903 l. 22529 Jana Strojka, zastępców nauczycieli w c. k. III. Gimnazyum w Krakowie, przeniosła zaś zastępców nauczycieli w tutejszym zakładzie: Henryka Osuchowskiego do c. k. Gimnazyum w Jaśle reskr. z dnia 28. lipca 1903 l. 22726, Antoniego Talara do c. k. Gimnazyum w Wadowicach reskr. z dnia 28. lipca 1903 l. 22725, Wilhelma Urbanickiego do c. k. Gimnazyum św. Anny w Krakowie reskrytem z dnia 28. lipca 1903 l. 22522.

C. k. Rada Szkolna krajowa reskrytem z dnia 10. lutego 1904 l. 4388 przeniosła zastępcę nauczyciela w c. k. III. Gimnazyum w Krakowie, Tadeusza Sikorskiego, do tutejszego zakładu.

J. E. Pan Minister W. i O. udzielił urlopu: profesorowi, Dr. Marcinowi Sasowi, reskrytem z dnia 30. lipca 1903 l. 24506 na przeciąg pierwszego półrocza roku szkolnego 1903/4, a reskrytem z dnia 12. lutego 1904 l. 2608 na przeciąg drugiego półrocza, zastępcy nauczyciela, Bogusławowi Butrymowiczowi, na przeciąg pierwszego półrocza reskrytem z dnia 6. października 1903 l. 32839, zastępcy nauczyciela, Jerzemu Pawłowskiemu, na przeciąg drugiego półrocza reskrytem z dnia 22. lutego 1904 l. 4706, zastępcy nauczyciela, Janowi Grzędzielskiemu, który od dnia 13. kwietnia nie pełnił obowiązków nauczycielskich, na czas do końca roku szkolnego reskrytem z dnia 22. kwietnia 1904 l. 12576.

C. k. Rada Szkolna krajowa reskrytem z dnia 5. marca 1904 l. 8818 udzieliła urlopu pomocnikowi katechety, ks. Janowi Bachowi, na czas od dnia 24. kwietnia do dnia 10. maja 1904.

J. E. Pan Minister W. i O. reskrytem z dnia 17. stycznia 1904 l. 43701 zastępcom nauczycieli: Franciszkowi Penkali i Karolowi Władycy, udzielił zmniejszenia liczby godzin nauki do połowy na przeciąg drugiego półrocza roku szkolnego 1903/4.

C. k. Rada Szkolna krajowa reskrytem z dnia 7. maja 1904 l. 16359 zatwierdziła w nauczycielstwie nauczyciela, Franciszka Tyczkę, i nadała mu tytuł c. k. profesora.

C. k. Rada Szkolna krajowa przyznała dodatek kwinkwenalny do płacy: reskrytem z dnia 23. września 1903 l. 33494 trzeci profesorowi, Stanisławowi Switalskiemu, reskrytem zaś z dnia 9. czerwca 1904 l. 19899 pierwszy profesorowi, Franciszkowi Tyczce.

Dnia 10. września młodzież szkolna wraz z Gronem nauczycieli uczestniczyła w żalobnym nabożeństwie za spokój duszy s. p. Najdostojniejszej Cesarzowej i Królowej Elżbiety.

Dzień 4. października, jako dzień Imienin Najjaśniejszego Pana, święcił zakład uroczystem nabożeństwem.

Dnia 19. listopada z powodu Imienin ś. p. Najjaśniejszej Pani, Cesarzowej Elżbiety, odbyło się uroczyste nabożeństwo.

Dnia 7. grudnia odbył się w budynku szkolnym wieczorek muzykalno deklamacyjny ku uczczeniu naszych trzech Wieszców.

Dnia 25. lutego odbył lustrację nauki rysunków Antoni Stefanowicz, c. k. krajowy Inspektor szkolny.

Piśmienny egzamin dojrzałości trwał od dnia 9. do dnia 14. maja, ustny zaś odbył się pod przewodnictwem Tomasza Sołtysika, Rady szkolnego i dyrektora c. k. Gimnazjum III. w Krakowie, w czasie od dnia 24. do dnia 30. maja.

Dnia 28. czerwca odbyło się żałobne nabożeństwo za spokój duszy ś. p. Cesarza Ferdynanda.

X. Franciszek Lipiński, miejscowy dziekan i delegat biskupi dla nadzorowania nauki religii w tutejszym zakładzie, przysłuchiwał się w ciągu roku nauce religii w odpowiednim czasie i zakresie.

W ciągu roku szkolnego młodzież katolicka przystępowała trzy razy do spowiedzi i komunii świętej. Prócz tego uczniowie z własnej woli licznie i często odbywali spowiedź i przystępowali do komunii świętej.

Rok szkolny zakończono uroczystym nabożeństwem i rozdaniem świadectw.

X. Wychowanie fizyczne.

Aby umożliwić udział w grach i zabawach towarzyskich wszystkim uczniom, wprowadzono poza nauką gimnastyki gry i zabawy w sześciu godzinach tygodniowo; nadto urządzano w soboty dłuższe wycieczki z orkiestrą gimnazyjalną. Młodzież kilku klas, w wycieczkach tych uczestnicząca, w miejscu dogodnym na świeżem powietrzu musztrowała się i oddawała się swobodnie pod okiem nauczyciela gimnastyki i innych nauczycieli grom i zabawom.

W porze zimowej ślizgali się uczniowie na stawie salinarnym i na stawach koło toru kolejowego, w porze zaś letniej używali kąpieli w pobliskiej Rabie pod nadzorem nauczyciela gimnastyki, chodzili z nauczycielem gimnastyki lub z innymi nauczycielami klasami w piękne okolice miasta. Dnia 11. czerwca b. r. młodzież klas wyższych zwiedziła z nauczycielami Kraków i oglądała tamże pamiątki narodowe i zabytki sztuki.

XI. Ważniejsze rozporządzenia Władz szkolnych.

1. J. E. Pan Minister W. i O. wydał następujące rozporządzenie z dnia 23. maja 1903 l. 17541: Komisya egzaminacyjna może pozwolić kandydatom, przypuszczonym w myśl p. 2. ust. 2. i 3. rozporządzenia ministryalnego z dnia 10. grudnia 1885 l. 22906 do egzaminu dojrzałości w gimnazyjach lub szkołach realnych w terminie jesienym, którzy przy tym egzaminie nie uczynili zadość wymaganiom z jednego przedmiotu, by egzamin z tego przedmiotu powtórzyli po upływie pół roku, a mianowicie około końca pierwszego półrocza następnego roku szkolnego.

Rada Szkolna krajowa może przypuszczać w wypadkach uwzględnienia godnych na osobno wniesioną, należyte uzasadnioną prośbę, po porozumieniu z Komisją egzaminacyjną do powtórnego egzaminu poprawczego z jednego przedmiotu także tych kandydatów, którzy okazali przy egzaminie dojrzałości w poprzednim terminie letnim niedostateczny postęp z jednego przedmiotu, a w najbliższym terminie jesiennym nie zdali egzaminu poprawczego z tegoż przedmiotu.

2. C. k. Rada Szkolna krajowa reskrytem z dnia 24. grudnia 1903 l. 47016 wydała następujące rozporządzenie: Poprawcze egzamina dojrzałości odbywać się będą (począwszy od egzaminów przy końcu roku szkolnego 1903/4) w tych samych zakładach, w których się odbywał egzamin cały, a mianowicie tak egzamina poprawcze w terminie powakacyjnym, jako też egzamina poprawcze w terminie styczniowym.

Termin egzaminów poprawczych dla wszystkich zakładów w kraju ogłaszać będzie c. k. Rada Szkolna krajowa.

Kandydaci, którzy uzyskali pozwolenie składania egzaminu poprawczego po wakacjach, mają się zgłosić do Dyrekcji zakładu, w którym składali cały egzamin, przynajmniej na trzy dni przed powyższym terminem; nie potrzebują w tym celu wnosić podania do c. k. Rady Szkolnej krajowej.

Również nie potrzebują wnosić podań do c. k. Rady Szkolnej krajowej ci kandydaci, którzy składali cały egzamin dojrzałości w terminie wrześniowym i zostali przypuszczeni do egzaminu poprawczego w miesiącu styczniu.

Natomiast ci kandydaci, którzy składali egzamin poprawczy po wakacjach i chcą poddać się ponownemu egzaminowi poprawczemu w miesiącu styczniu, winni wnosić podania do c. k. Rady Szkolnej krajowej najpóźniej do końca grudnia każdego roku.

Przy wszystkich egzaminach poprawczych z języków i z matematyki obowiązani są kandydaci wykonać pracę piśmienną.

KLASYFIKACYA UCZNIÓW

za drugie półrocze roku szkolnego 1903/4.

Tłściejszy druk oznacza stopień pierwszy z odznaczeniem.

Klasa I. A.

Basta Stanisław
Niewiadomski Stefan
Rajca Wojciech
Sala Ludwik
Bajda Piotr
Batys Franciszek
Cyz Józef
Danikiewicz Edward
Frankowski Ludwik

Karamara Józef
Kasprzyk Czesław
Kijak Stefan
Krudowski Maryan
Murzyn Jan
Münch Henryk
Myczkowski Witold
Orchel Bronisław
Paciaga Ignacy

Pudło Jan
Rosenberg Wiktor
Skórnoś Wiktor
Styrnal Jan
Urbański Stefan
Wilczek Stanisław
Wójtowicz Henryk
Zawadzki Jan
Zym Marcin

Stopień drugi otrzymało 10 uczniów, trzeci 1; do egzaminu poprawczego przeznaczono 9 uczniów, nie klasyfikowano 1 prywatysty.

Klasa I. B.

Miś Władysław
Skoczylas Edward
Trzęsiec Jan
Tylka Władysław
Anlauf Emanuel
Badowski Adam
Baran Stanisław
Czapliński Kazimierz
Gałek Józef
Goldstein Jakób
Gondek Kazimierz
Jassem Aron
Kaczmarczyk Stefan

Kapelner Jakób
Kawka Henryk
Klimek Stanisław
Kment Edward
Koloszek Stanisław
Kozłowski Kazimierz
Kurek Stanisław
Marzec Stefan
Medwecki Stanisław
Monderer Leon
Palmi Roman
Popławski Bolesław
Pytel Stanisław

Rogal Stanisław
Solak Stanisław
Sotoła Stefan
Szlamka Walenty
Scieszka Franciszek
Urbański Franciszek
Węgrzynek Józef
Wiśniowski Adam
Zuckermann Ignacy
Zwetschensthiel Mojżesz
Zeleski Marek

Stopień drugi otrzymało 2 uczniów; do egzaminu poprawczego przeznaczono 8¹ uczniów.

Klasa II. A.

Krawczyk Józef
Mazurkiewicz Stanisław
Sliwka Paweł
Bereta Józef
Biszyga Stanisław
Brożkiewicz Andrzej
Bukowski Michał
Czyszczan Karol
Dadej Józef
Dziura Karol
Dżułyński Roman

Gondek Józef
Hamielec Piotr
Jacób Hirsch
Kalafarski Rudolf
Kalicki Piotr
Kluba Jan
Lopeć Karol
Koterbski Feliks
Książkiewicz Feliks
Kuszlik Edward
Mixa Czesław

Oleksik Antoni
Oleksik Jakób
Ramult Leszek
Sarnecki Mieczysław
Sowa Karol
Szklarzewicz Władysław
Weisło Franciszek
Woźniak Franciszek
Wyrwicz Jan
Ziętkiewicz Władysław

Stopień drugi otrzymało 12 uczniów, stopień trzeci 6; do egzaminu poprawczego przeznaczono 4 uczniów.

Klasa II. B.

Jodłowski Wincenty
Kałucki Michał
Woźniczka Paweł
Cisak Alojzy
Ciurus Jan
Czapliński Emil
Fall Wiktor
Gawenda Antoni
Gernand Tadeusz
Gutherz Herman

Juszczyk Franciszek
Karaś Julian
Kleinberger Bronisław
Kleinberger Naftali
Kołodziej Stanisław
Kozłowski Józef
Łodwiński Tadeusz
Miekina Władysław
Nebenzahl Zygmunt
Popławski Zygmunt

Repetowski Adam
Rosenberg Ludwik
Sahs Abraham
Stheil Abraham
Swornóg Józef
Węglarski Karol
Wiejowski Franciszek
Wilkowicz Stanisław

Stopień drugi otrzymało 13 uczniów, stopień trzeci 2; do egzaminu poprawczego przeznaczono 7 uczniów.

Klasa III. A.

Kulisiewicz Franciszek
Matusiński Jerzy
Stonina Wojciech
Bajda Stefan
Czajkowski Jan
Dubiel Kazimierz
Gadowski Franciszek
Gatty Adam
Hejmo Michał

Krupa Józef
Letscher Czesław
Lisak Antoni
Pawłowski Jan
Piotrowicz Stanisław
Piskorz Julian
Rataj Jan
Rybicki Jan
Rybka Józef

Ślizowski Konstanty
Sroka Franciszek
Szlamka Franciszek
Trojnecki Mieczysław
Urbański Jan
Wilczyński Jan
Ziólkowski Jan
Zelaski Leon

Stopień drugi otrzymało 8 uczniów, stopień trzeci 1; do egzaminu poprawczego przeznaczono 7 uczniów.

Klasa III. B.

Jakubowski Tadeusz
Bałka Franciszek
Bak Stanisław
Bill Piotr
Brablec Antoni
Cnota Wojciech
Cwikowski Tadeusz
Dywan Wiktor
Gajek Józef
Gasiorek Ludwik
Güntner Maryan

Hojarski Stefan
Jaworski Kazimierz
Kaczor Stefan
Kalisz Antoni
Klimek Franciszek
Machnicki Tadeusz
Matolski Piotr
Maczyński Jan
Nossek Mieczysław
Ogiela Jan
Piątkowski Franciszek

Rubinger Julian
Ślęczek Władysław
Stano Władysław
Stano Wojciech
Stoch Tadeusz
Wasyliczyn Witold
Worosz Leopold
Wróbel Kazimierz
Zarzycki Antoni

Stopień drugi otrzymał 1 uczeń, stopień trzeci 3; do egzaminu poprawczego przeznaczono 9 uczniów.

Klasa IV. A.

Bernacki Marceli
Fal Jan
Kalisz Ludwik
Panna Marcin
Strisower Joachim
Urbański Józef
Zieliński Tadeusz
Bialikiewicz Roman
Dregowski Stanisław
Dydyński Maryan
Dziekan Tadeusz
Fluhr Michał
Gawenda Eugeniusz

Glodt Ludwik
Jelinek Władysław
Kadziolka Jan
Kołoszek Karol
Kolodziejski Paweł
Krobicki Mieczysław
Kuc Ignacy
Kulma Szczepan
Łużecki Józef
Marszałski Władysław
Miękina Józef
Mizerski Czesław
Nalepa Stanisław

Piotrowski Stanisław
Pięta Jan
Plęty Antoni
Polek Jan
Przybyś Stanisław
Romański Bronisław
Skibniewski Alojzy
Wroniewicz Maryan
Wolski Zygmunt
Wszolek Roman
Zaczek Wincenty
Zborowski Aleksander
Zechenter Władysław

Stopień drugi otrzymali 4 uczniowie, do egzaminu poprawczego przeznaczono 4 uczniów.

Klasa IV. B.

Cierniak Andrzej
Krzyszkowski Józef
Kubiński Józef
Kulas recte Babraj Antoni
Łącki Franciszek
Nikolaj Stanisław
Stabrawa Marcin
Bartyzel Jan
Dymurski Jan
Fortuna Jan

Górnik Władysław
Gruszkowski Michał
Kociółek Franciszek
Król Jan
Krzemiński Edward
Michałowski Konstanty
Mikoszewski Tadeusz
Moll Edward
Piechura Mikołaj
Pomiankowski Kazimierz

Puchala Józef
Rerutko Piotr
Rogal Waclaw
Rynduch Franciszek
Stanslicki Józef
Trepka Franciszek
Trytek Stanisław
Tyreha Władysław
Wawrowski Feliks
Zdun Józef

Stopień drugi otrzymał 1 uczeń, do poprawczego egzaminu przeznaczono 7 uczniów.

Klasa V. A.

Kociółek Błażej
Płaneta Jan
Sadowski Edward
Switalski Jerzy
Baron Stanisław
Bibro Józef
Chrobak Walenty
Dragan Hugo

Gajdecki Tadeusz
Gębica Jan
Goslar Julian
Grzybek Stanisław
Janiec Władysław
Jarosiński Antoni
Karpiński Władysław
Koloszek Roman

Lelo Józef
Mazur Jan
Płader Jan
Stąsko Łukasz
Szydłowski Władysław
Warmuz Franciszek

Stopień drugi otrzymali 3 uczniowie, stopień trzeci 3; do egzaminu poprawczego przeznaczono 4 uczniów.

Klasa V. B.

Grodecki Roman
Kuc Franciszek
Majka Władysław
Nabielec Walenty
Pietras Wojciech
Porębski Jan
Turchalski Władysław
Tylka Stanisław

Chwastek Antoni
Filipezyk Jan
Gaik Antoni
Gatty Kazimierz
Grodecki Stanisław
Harabasz Jan
Jankowski Władysław
Kala Mieczysław

Kulezycki Józef
Ogarek Henryk
Possinger Edward
Rzepka Jan
Szaflarski Wojciech
Zaczek Szymon
Zborowski Józef

Stopień drugi otrzymał 1 uczeń, stopień trzeci 1; do egzaminu poprawczego przeznaczono 11 uczniów.

Klasa VI. A.

Serwin Stanisław
Budzyn Józef
Gzyl Wojciech
Jaroński Ludwik
Jużkiewicz Jan
Kuc Henryk

Majka Józef
Rudziński Stefan
Slizowski Jan
Sroka Ludwik
Szafraniec Stefan
Szlamka Edward

Tęcza Stanisław
Wawrowski Stanisław
Wilk Stanisław
Zięba Jan

Stopień drugi otrzymało 5 uczniów, stopień trzeci 1; do egzaminu poprawczego przeznaczono 7 uczniów.

Klasa VI. B.

Golarz Władysław
Białkowski Bolesław
Bogacz Andrzej
Kaczmarczyk Józef
Kubiec Władysław

Kala Józef
Majka Stanisław
Mączka Michał
Pawłowski Włodzimierz
Piechowicz Wincenty

Pytel Jakób
Seruga Józef
Stawarz Teofil
Szwenk Zygmunt
Wójcicki Józef

Stopień drugi otrzymało 5² uczniów, stopień trzeci 1; do egzaminu poprawczego przeznaczono 3 uczniów.

Klasa VII. A.

Czekaj Szczepan
Matyasik Jan
Niewolski Stanisław
Wróblewski Kazimierz
Dziura Adam
Feix r. Willda Rudolf
Hamielec Jan

Jarosz Jan
Konieczny Kazimierz
Krawczyk Michał
Mikolajczyk Henryk
Musiał Albin
Nabielec Józef
Nowakowski Stanisław

Orłowicz Józef
Schindler Wilhelm
Słodki Józef
Waśkowski Tadeusz
Woroszyński Roman

Stopień drugi otrzymali 2 uczniowie, stopień trzeci 1; do egzaminu poprawczego przeznaczono 2 uczniów.

Klasa VII. B.

Kuc Władysław
Monderer Abusch
Paryło Franciszek
Piotrowicz Ludwik
Tara Józef
Anioł Edward
Bardel Józef
Daniec Tomasz

Gatty Marek
Grodecki Henryk
Helpa Franciszek
Hodobod Alfred
Jaworski Władysław
Machnicki Adam
Majta Franciszek
Michalik Benedykt

Nossek Aleksander
Palamar Ludwik
Pomiankowski Jan
Sliwa Edward
Sroka Tomasz
Tymko Leon
Widelka Józef
Wójtowicz Stanisław

Stopień drugi otrzymał 1 uczeń; do egzaminu poprawczego przeznaczono 4 uczniów.

Klasa VIII.

Jantos Jakób
Mizerski Józef
Olchawski Marcin
Piech Szymon
Rychlicki Józef
Ziemski Józef
Biliński Włodzimierz
Bolek Adolf
Daniec Bronisław
Drożdż Józef
Güntner Rudolf
Hojecki Jan
Holländer Abraham
Kalisz Władysław

Kleczyński Augustyn
Kłodnicki Tadeusz
Koczyński Wojciech
Kolarz Antoni
Komeza Stanisław
Koza Jan
Kulezycki Leopold
Kulezycki Stefan
Migdał Edward
Olbrycht Jan
Osiecki Aleksander
Ossoliński Jan
Piątkowski Adam
Pietrzycki Ignacy

Płaczek Kazimierz
Prajer Julian
Reczek Wojciech
Słowik Henryk
Warcholik Adolf
Wcisło Eugeniusz
Wieczorek Paweł
Wojas Jan
Zajączkowski Tadeusz
Żatowski Jan
Żuławski Sławomir
Żytkiewicz Henryk

29. Żatowski Jan, urodz. d. 12. grudnia 1882 w Przeclawiu.
30. Żuławski Sławomir, urodz. d. 29. lipca 1883 w Młynem.
31. Żytkiewicz Henryk Benedykt, urodz. d. 21. marca 1883 w Wielicze.
32. Dobek Zygmunt Teodor Rudolf Henryk, urodz. d. 15. lipca 1886 we Lwowie.
33. Nawratil Ryszard Franciszek Karol, urodz. d. 4. lipca 1881 w Gawłótku.
34. Puzet du Puget Raul Konstantyn, urodz. d. 8. marca 1882 w Paryżu.

Z abiturientów, uznanych za dojrzałych, zamierza udać się:

na wydział teologiczny	7
» » prawniczy	12
» » lekarski	1
» » filozoficzny	6
do szkoły politechnicznej	3
» akademii górniczej	1
» » rolniczej	1
» » ziemiaństwa	5
» » weterynaryi	2
» » orientalnej	1
» innych zawodów	1

Z egzaminowanych abiturientów, uczniów publicznych, ukończyło gimnazjum:

w przeciągu 8 lat	25
» » 9 »	11
» » 10 »	5



OGŁOSZENIE.

Rok szkolny 1904/1905 rozpocznie się nabożeństwem dnia 3-go września 1904. roku.

Wpisy uczniów na rok szkolny 1904/1905 odbywać się będą w trzech ostatnich dniach sierpnia. Późniejsze zgłoszenie się do zapisu tylko w razie ważnych powodów uwzględni Dyrekcyja.

Uczniowie mają do wpisów zgłaszać się osobiście w towarzystwie rodziców lub opiekunów i mają przedłożyć świadectwo szkolne z ostatniego półrocza i wypełnioną kartę wpisową.

Uczniowie, nowo do zakładu wstępujący, mają przedłożyć:

a) metrykę chrztu lub urodzenia, bez której żadnego ucznia nie można przyjąć,

b) świadectwo rewakcynacji, odbytej w roku, poprzedzającym wstąpienie do gimnazjum, z wyjątkiem tych uczniów, u których niewątpliwie sprawdzić można, że przebyli ospę rodzimą,

c) ostatnie świadectwo szkolne tego zakładu, do którego przedtem uczęszczali, z potwierdzeniem Dyrekcyi, że mogą przejść bez przeszkody do innego zakładu,

d) świadectwo moralności w razie przerwy w uczęszczaniu do szkoły.

Przy wpisie uczniowie, wstępujący do zakładu, mają uiścić takse wstępną w kwocie 4 K 20 h.

Każdy uczeń ma złożyć przy wpisie 2 K na zbiory naukowe.

Z początkiem drugiego półrocza składa każdy uczeń 1 K na cele zabaw szkolnych.

Oplatę szkolną, która na jedno półrocze wynosi 30 K, złożyć mają uczniowie w ciągu pierwszych sześciu tygodni każdego półrocza. Uczniowie klasy I. złożyć ją mogą za pierwsze półrocze w ciągu trzech pierwszych miesięcy.

Egzamina wstępne do klasy I. można składać w dwóch terminach. Pierwszy z tych terminów przypada na początek wakacyi, drugi na dzień 1. i 2., w razie potrzeby także na dzień 3. września.

W każdym z tych terminów rozstrzyga się o przyjęciu lub nieprzyjęciu ucznia do klasy I. stanowczo, a powtórzenia wstępnego egzaminu ani w tutejszym ani w innym zakładzie dopuścić nie można.

Egzamina poprawcze rozpoczną się w dniu 31. sierpnia o godzinie 8. z rana; egzamina wstępne od kl. II. do VIII. należy składać w pierwszej połowie września, w dniu, który Dyrekcyja oznaczy.

Uczniowi wolno tylko w takim domu mieszkać, w którym odpowiedzialny nadzorca stosuje się ściśle do regulaminu, ułożonego dla osób, utrzymujących w swych domach uczniów. Jeżeli odpowiedzialny nadzorca nie wypełnia swych obowiązków, Dyrektor zakładu ma prawo zażądać od rodziców lub opiekuna ucznia, aby go natychmiast w innym domu umieścili, a w przeciwnym razie wzbroni uczniowi dalszego uczęszczania do szkoły.

Michał Żułkiewicz,

Dyrektor.

